

Van: [redacted] BS/AL/DGB/DSK
Verzonden: vrijdag 27 november 2020 15:25
Aan: [redacted], BS/AL/DGB/DSK/VRZMLAPN
Onderwerp: FW: Artikel NRC over LIMC

Opvolgingsvlag: Follow up
Vlagstatus: Met vlag

Van: [redacted] BS/AL/DGB/DSK
Verzonden: zondag 15 november 2020 11:48
Aan: [redacted] BS/AL/DGB
Onderwerp: Re: Artikel NRC over LIMC

Je zou mijn zijlicht met SG en PSG (opdrachtgever onderzoek) kunnen delen, is immers dilemma met risico, ook in relatie tot eerdere uitspraken SG in DIVR ("laat ik niet merken dat terwijl evaluatie WIV loopt er andere eenheden grensverleggend zonder basis informatie verzamelen en bewaren").

Van: [redacted] BS/AL/DGB" [redacted]@mindef.nl>
Datum: zondag 15 november 2020 om 09:17:26
Aan: [redacted] BS/AL/DGB/DSK" [redacted]@mindef.nl>
Onderwerp: Re: Artikel NRC over LIMC

dank. Snap en deel je zorgen en zal apart moment vinden om met Ank nader te bespreken. Voor nu denk ik dat we qua woordvoering niet anders kunnen. Kunnen moeilijk anders zeggen dan dat er juridische grondslag is en binnen kaders wordt gewerkt. Inderdaad ook in licht van je laatste zin ...

Groet

Van: [redacted] BS/AL/DGB/DSK" [redacted]r@mindef.nl>
Datum: zaterdag 14 november 2020 om 16:49:45
Aan: [redacted] BS/AL/DGB" [redacted]@mindef.nl>
Onderwerp: Re: Artikel NRC over LIMC

Het artikel geeft aan dat het NRC over veel informatie beschikt vanuit LIMC maar ook van medewerkers die daar vertrokken zijn of mogelijk anderszins militair juristen Clas die vooraf gepleit hebben tegen activiteiten van het LIMC, want geen grondslag, geen taak dus geen bevoegdheid data te verzamelen en analyseren.

Uit mailverkeer dat ik heb ingezien leidt ik net als NRC af dat de aanloopfase [redacted] geweest waarbij mensen [redacted]. En waarbij juridische adviezen van de werkvloer binnen Clas in de wind zijn geslagen.

Dus mij lijkt het behoorlijk cfm wat er bij diverse betrokken leeft. Dat komt wellicht niet gelegen maar zou ik geen feitelijke onjuistheid willen noemen. De details van de aanloopfase ken ik niet dus of de juiste loop van gebeurtenissen wordt beschreven kan ik niet beoordelen. Alleen daar waar gewag gemaakt wordt van kanttekeningen VAN NCTV en DMIVD denk ik dat twee zaken door elkaar worden gehaald nl een

bijeenkomst van DAOG, DGB/DSK, DJZ, MIVD met Limc (naar aanleiding waarvan verspreiding is gestaakt door Clas) en informatie over een informeel gesprek tussen DMIVD en NCTV , waarbij beiden hebben vastgesteld aarzelingen te hebben bij de toegevoegde waarde van de producten van het Limc. Kan mij voorstellen dat Dcom vraagt positie NCTV weg te halen.

Tot zover het artikel.

Maar nu de oplegger voor de top:

De uitspraak in de oplegger van Dcom aan MinDef dat alles binnen wet is, is wat mij betreft een uitspraak waarvan de feitelijke grondslag eerst moet worden vastgesteld, vwb de beginperiode en voor nu. Ik vind het dus ongemakkelijk dat “binnen wet” nu als bezweringsformule (door Clas en Dcom) richting SG en bewindslieden wordt gehanteerd.

Clas is zonder cq vooruitlopend op een juridische basis gestart met verzamelen gegevens. Een dergelijke juridische basis en een verklaring van AVG functionarissen tav welke data wel/niet mogen worden verzameld is in het verlengde van een formeel verzoek van het bevoegd gezag ontbreekt. Compliance is licence to operate. Die compliance aan de voorkant was er niet en is er niet, noch via Nctv, noch via Politie. De vraag naar aard en omvang data verzameling wordt daarmee relevant.

Wvd SG heeft daarom CDS opdracht gegeven onderzoek uit te voeren met DJZ om vast te stellen of en welke politiek bestuurlijke risico's aanwezig zijn (geweest) bij het verzamelen, analyseren en bewaren van gegevens. Dat onderzoek zou DAOG uitvoeren maar is , ondanks herhaalde navraag, voorzover bekend nog steeds niet gestart.

Ook de opmerking dat de checks and balances hebben gewerkt vind ik wat ver gaan. Compliance is licence to operate, er was geen juridische basis en toch is Clas van start gegaan, dus de interne checks and balances binnen Clas hebben niet gewerkt. Clas heeft juristen overruled en het verschil van mening is niet op hoger dek aangekaart.

Clas is gewaarschuwd door DJZ en DGB/DSK dat er eerst een juridische grondslag zou moeten zijn. Daartoe heeft DJZ overleg gevoerd met Nctv en Politie, resultaat , geen behoefte aan inzet. Praktijk, Clas is op de ingeslagen weg gewoon doorgedaan en heeft onder noemer “oefenen” opdracht gegeven allerlei vragen (zoals gemeld in NRC artikel) te onderzoeken. Ook zijn de “oefenproducten” richting andere departementen verspreid en werden checks and balances pas geactiveerd (na maanden) toen andere departementen de BS op de hoogte stelden van het bestaan van deze producten. Naar aanleiding van het eerder genoemde overleg heeft Clas formele verspreiding gestaakt.

Dit overziend passen eerder de woorden die de Clas zelf gebruikt “storming, forming tot wellicht over de pijngrens. “

Ofschoon er allemaal goede redenen zijn om in het informatiedomein stappen te zetten, zoals ook in DN en Defensievisie staat zijn er ook goede redenen om de taakverdeling tussen departementen, de juridische basis voor activiteiten etc. In acht te nemen. Vanuit het eerste perspectief is het mooi initiatief (net als andere bijdrages tav corona) vanuit tweede perspectief is het niet zo mooi gestart.

Wellicht Art. 11

Ik sluit niet uit dat bewindslieden of kamerleden Art. 11

zullen aandringen op onafhankelijk onderzoek.

Dat afhouden omdat “ alles binnen wet” cfm Dcom, clas suggestie zou ik ontraden. Afhouden omdat in experimenteerfase fouten gemaakt mogen worden is beside the point, juist bij experimenten is naleven kaders bijv tav privacy belangrijk.

Afhouden ivm lopend intern onderzoek kan maar veronderstelt wel dat dat dan ook echt uitgevoerd wordt en dat de Kamer zsm wordt geïnformeerd.

Nadruk op transparantie veronderstelt open staan voor extern onderzoek of zelf initiatief daartoe nemen (Olv [redacted] zou kunnen).

Art. 11
[redacted]

Van: [redacted] BS/AL/DGB" [redacted]@mindef.nl>
Datum: zaterdag 14 november 2020 om 09:33:56
Aan: [redacted] BS/AL/DGB/DSK" [redacted]@mindef.nl>
Cc: "[redacted] .. BS/AL/DGB/KAB" [redacted]@mindef.nl>
Onderwerp: Fwd: Artikel NRC over LIMC

Hoor graag je commentaar.
Groet

Van: [redacted], BS/AL/DCO" [redacted]@mindef.nl>
Datum: vrijdag 13 november 2020 om 22:43:00
Aan: "Bijleveld-Schouten, ATB, Drs." [redacted]@mindef.nl>, "[redacted], [redacted], BS/AL" [redacted]p@mindef.nl>, [redacted], BS/AL/DS" [redacted]@mindef.nl>, [redacted] BS/AL/DGB" [redacted]s@mindef.nl>
Cc: [redacted] CLAS" [redacted]@mindef.nl>, "[redacted] BS/AL/DCO" [redacted]@mindef.nl>, [redacted] BS/AL/DCO" [redacted]@mindef.nl>, [redacted] BS/AL/DCO" [redacted]@mindef.nl>, [redacted] BS/AL/DCO" [redacted]@mindef.nl>
Onderwerp: Artikel NRC over LIMC

Beste minister, SG, CDS, generaal en DG Beleid,

NRC heeft ons het concept-artikel over LIMC gestuurd. Daar hebben we naar gekeken en gaan daarop reageren, zie bijlage. Uit het artikel blijkt dat NRC vooraf zoals ingeschat, al veel bronnen (ook binnen Defensie) heeft gesproken en beschikt over veel documenten of die heeft ingezien. Het is door al die vooraf voor NRC beschikbare informatie een kritisch stuk geworden over LIMC en het optreden van de eenheid. En dat is gebaseerd op deze (anonieme) bronnen.

Het is daarom goed geweest dat NRC toch nog de [redacted] LIMC, [redacted], heeft kunnen interviewen. In de meeste gevallen heeft dat geleid tot nuancering van de informatie waar NRC over beschikte.

Het artikel beschrijft een nieuw opgerichte eenheid, die in de opbouwfase deels ook een experimenteel karakter had. Daarbij zijn grenzen opgezocht en is proefondervindelijk het werkproces ook weer aangepast. Aan het eind van het artikel wordt het ook duidelijk dat de checks & balances binnen de defensie-organisatie functioneren.

Het artikel wordt maandag gepubliceerd. Het is waarschijnlijk dat dit stuk tot (politieke) discussie leidt. Daarom is het goed dat Defensie werkt aan specifieke kaders en richtlijnen en die ook openbaar maakt.

De lijn van woordvoering is de al afgestemde voorbereiding van dit interview (zie bijlage). Hier de belangrijkste kwesties als we kijken naar de inhoud van het artikel:

- Het informatiedomein is onderdeel van de huidige manier van militair optreden in de huidige wereld.
- We moeten met deze ontwikkeling mee. Informatiegestuurd optreden is een speerpunt en van essentieel belang voor Defensie.

- Het LIMC is een eenheid die onderdeel is van de Landmacht en uiteraard ook van de Defensie-organisatie. Dat betekent dat het LIMC te maken heeft met de checks & balances binnen de Defensie-organisatie. Het artikel refereert daar ook aan.
- Het artikel beschrijft een nieuw opgerichte eenheid, die in de opbouwfase deels een experimenteel karakter had. Inmiddels is het LIMC verder gestructureerd. Voorop staat dat Defensie deze capaciteit nodig heeft in de huidige en toekomstige conflicten. Dat is ook zo beschreven in de Defensievisie 2035, die de minister aan het parlement heeft aangeboden.
- Rechtsgrond: voor de operatie en tijdens ondersteuning van civiele autoriteiten opereren we binnen de kaders van de opdracht en de bevoegdheid van het gezag, dat om inzet van het LIMC heeft gevraagd.
- Het LIMC opereert tijdens inzet altijd op basis van een juridische grondslag en binnen kaders.
- Momenteel werkt het LIMC alleen met informatie uit openbare bronnen en vrij deelbare informatie van de overheid zelf (zoals RIVM).
- LIMC kan ingezet worden voor het ondersteunen van militaire operaties (hoofdtak 1 en 2). Dan geldt het missiemandaat en daarbij horende kaders verstrekt door de politiek.
- LIMC kan worden ingezet ter ondersteuning van civiel gezag (hoofdtak 3) op basis van Politiewet, Wet Veiligheidsregio's of Regeling MSOB. Bij dergelijke inzet gelden de kaders van die wetten.

Q: Welke (juridische) grondslagen zijn er voor de inzet van het LIMC?

A: Voor militaire operaties: een besluit van de regering op basis van een mandaat van de VN-Veilighedsraad of het humanitair oorlogsrecht (tijdens gewapende conflicten).

Voor ondersteuning van civiele autoriteiten: bijstand aan de politie (of Marechaussee) op basis van de Politiewet; aan een veiligheidsregio op basis van de Wet veiligheidsregio's of aan een ander bestuursorgaan op grond van de regeling militaire steunverlening in het openbaar belang (MSOB); in alle gevallen steeds binnen de kaders van de opdracht en de bevoegdheid van het gezag dat om inzet van het LIMC heeft gevraagd.

Q: Aan welke (juridische) kaders is het LIMC dan gebonden?

A: Afhankelijk van de grondslag wordt in elk individueel geval de inzet, voorafgaand aan de opdracht en gedurende de inzet, getoetst aan het bij de grondslag van de inzet behorende kader; bijvoorbeeld bij bijstand aan de politie ontleend aan de Politiewet en het straf- of bestuursrecht, alsmede waaronder de privacy wet- en regelgeving.

Q: Wat is het LIMC en wat doen ze?

Het LIMC is een experimentele capaciteit voor gericht op het ervaring opdoen met informatie manoeuvre, dat ook ondersteuning kan leveren voor militaire inzet. Het LIMC vloeit voort uit de ontwikkeling van de krijgsmacht naar Informatiegestuurd optreden.

Het LIMC verwerkt informatie over COVID uit openbare bronnen voor de Commandant Landstrijdkrachten: de commandant van de eenheden die gereedstaan voor COVID gerelateerde inzet in het kader van civiele ondersteuning. Deze activiteit is niet uitzonderlijk bij de inzet van eenheden van Defensie.

Hartelijke groet,

[Redacted signature]

[Redacted name]

[Redacted name]

.....
Sectie Beleid en Parlement

Directie Communicatie

Ministerie van Defensie

H-gebouw | Kalvermarkt 32 | 2511CB | Den Haag | [Redacted]

Postbus 20701 | 2500ES | Den Haag | MPC 58B

.....
[Redacted name]

[Redacted name]

[Redacted name]

[Redacted name]

[Redacted name]

defensie.nl

[Redacted]

Van: [Redacted], BS/AL/DGB/DSK
Verzonden: vrijdag 27 november 2020 15:44
Aan: [Redacted] BS/AL/DGB/DSK/VRZMLAPN
Onderwerp: FW: Artikel NRC over LIMC

Opvolgingsvlag: Follow up
Vlagstatus: Met vlag

Van: [Redacted] BS/AL/DGB/DSK/CHU
Verzonden: zaterdag 14 november 2020 13:36
Aan: [Redacted], BS/AL/DGB/DSK
Onderwerp: RE: Artikel NRC over LIMC

Artikel gelezen. Info komt uit omgeving van LIMC zelf. En tsja alles waar we voor waarschuwden komt hierin aan de orde. Voor ons in deze fase niet veel mogelijk. De woordvoering over juridische zaken en intell staat. Het is nu aan DCO. Wij zijn weer aan de beurt als de kamervragen binnenkomen... [Redacted]

Oh ja, ^{Art 11} [Redacted]

[Redacted], BS/AL/DGB/DSK [Redacted]@mindef.nl>
Verzonden: zaterdag 14 november 2020 12:34
Aan: [Redacted] BS/AL/DGB/DSK/CHU [Redacted]@mindef.nl>; [Redacted], BS/AL/DJZ/Ci. NTRH [Redacted]@mindef.nl>; [Redacted], BS/AL/DGB/DSK/CHU [Redacted]a@mindef.nl>
Onderwerp: Fwd: Artikel NRC over LIMC

Tkn

Van: [Redacted] BS/AL/DGB" <[Redacted]@mindef.nl>
Datum: zaterdag 14 november 2020 om 09:33:56
Aan: "[Redacted]"

reeds beoordeeld 502

[Redacted]

[REDACTED]

Van: [REDACTED], BS/AL/DGB/DSK/CHU
Verzonden: zondag 13 juni 2021 20:54
Aan: [REDACTED] BS/AL/DGB/DSK/CHU
Onderwerp: FW: Artikel NRC over LIMC
Bijlagen: Interviewvoorbereiding Commandant LIMC.docx; Verhaal LIMC_[REDACTED].docx

Zie hieronder mail van [REDACTED] voor de tijdlijn. [REDACTED]

Van: [REDACTED] BS/AL/DGB/DSK
Verzonden: maandag 16 november 2020 07:49
Aan: [REDACTED] BS/AL/DGB/DSK/CHU ; [REDACTED] BS/AL/DJZ/CI. NTRH
Onderwerp: Fwd: Artikel NRC over LIMC

Tkn

Van: "[REDACTED] BS/AL/DGB" [REDACTED]@mindef.nl>
Datum: maandag 16 november 2020 om 07:26:56
Aan: "[REDACTED] BS/AL/DGB/DSK" [REDACTED]r@mindef.nl>
Onderwerp: Fwd: Artikel NRC over LIMC

Van: "[REDACTED] BS/AL/DGB" [REDACTED]@mindef.nl>
Datum: zondag 15 november 2020 om 15:27:06
Aan: [REDACTED] BS/AL" [REDACTED]@mindef.nl>, [REDACTED] BS/AL" [REDACTED]@mindef.nl>
Onderwerp: Fwd: Artikel NRC over LIMC

[REDACTED] onderstaande lijn lijkt me voor nu prima. We kunnen ook moeilijk zeggen dat er niet vanuit juridische grondslag of binnen kaders wordt gewerkt. Maar toch wringt het wel. Feit is dat CLAS hiermee van start is gegaan zonder dat goed gekeken was naar de juridische grondslag en dat op gegeven moment in goed overleg ook is besloten verspreiding van product buiten defensie te staken.

Ofschoon er uiteraard veel goede redenen zijn om in het informatiedomein stappen te zetten, zoals ook in DN en Defensievisie staat (en in dat licht is dit een goed initiatief), zijn er ook goede redenen om de taakverdeling tussen departementen, de juridische basis voor dit soort activiteiten, AVG-aspecten/bescherming van privacy etc. in acht te nemen. Zeker met een lopende WIV-evaluatie. Needless to say dat hier potentieel een politieke bananenschil ligt.

Als ik me niet vergis hebben jullie CDS opdracht gegeven onderzoek uit te voeren met in ieder geval DJZ en DGB om vast te stellen of en welke politiek bestuurlijke risico's aanwezig zijn bij het verzamelen, analyseren en bewaren van gegevens. Wellicht goed om hier ook in volgende BR even bij stil te staan.

Groet,

[REDACTED]

Van: " [REDACTED] BS/AL/DCO" < [REDACTED]@mindef.nl >

Datum: vrijdag 13 november 2020 om 22:43:00

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

- | [REDACTED]
- | [REDACTED]
- | [REDACTED]
- | [REDACTED]
- | [REDACTED]
- | [REDACTED]
- | [REDACTED]
- | [REDACTED]
- | [REDACTED]
- | [REDACTED]
- | [REDACTED]
- | [REDACTED]
- | [REDACTED]
- | [REDACTED]
- | [REDACTED]
- | [REDACTED]
- | [REDACTED]
- | [REDACTED]

[REDACTED]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Van: [redacted] CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ/BUR O&I
Verzonden: donderdag 19 november 2020 16:46
Aan: [redacted] CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ; [redacted]
 CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ/BUR O&I; [redacted], BS/AL/DJZ/Clust. INT; [redacted],
 [redacted] BS/AL/DJZ/Cl. NTRH; [redacted] CLAS/OOCL/CMD
 TEAM/JZ ADV
Onderwerp: FW: FRAGO LIMC

Interessant. Ik denk dat de gele delen aanleiding zijn geweest voor een vermenging van werkzaamheden tbv C-LAS ihkv zijn gereestellende taak en inzet tbv civiele eenheden, waarbij LIMC (en C-LAS) mogelijk onvoldoende scherp hebben gehad dat voor dat laatste een bijstands- of steunverleningsverzoek nodig is van die civiele autoriteiten. Of bestaat er een andere mogelijkheid om ongevraagd civiele autoriteiten te bedienen met onze analyses? Ik begreep van [redacted] afgelopen dinsdag dat de NCTV ons ook bediende van data, op basis van een convenant, en dat de jurist van het NCTV daar geen bezwaren voor zag. Maar dit is hoe [redacted] het vertelde...

Groet,

From [redacted], CLAS/ST CLAS/DIR T&O/AFD UITV/GEREEDST
Sent: donderdag 19 november 2020 16:37
To: [redacted] CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ/BUR O&I
Subject: Fwd: FRAGO LIMC

De opdracht aan OOCL is eerder gegeven. Daarnaast heb ik de letterlijke opdrachten er nu bijgezet.

Groeten [redacted]

Mvg

(Verstuurd via iPhone)

Van: [redacted] CLAS/ST CLAS/DIR T&O/AFD UITV/GEREEDST"
 [redacted]@mindef.nl>
Datum: donderdag 19 november 2020 om 16:35:47
Aan: [redacted], CLAS/ST CLAS/DIR T&O/AFD UITV" [redacted]@mindef.nl>
Cc: [redacted], CLAS/ST CLAS/DIR T&O/AFD UITV/GEREEDST"
 <[redacted]@mindef.nl>
Onderwerp: Fwd: FRAGO LIMC

Deze opdracht is 3x (geen 2x dus) aan het OOCL gegeven.

De 1e keer met het uitbrengen van FRAGO 003 bij OPORD 2020-710 (COVID-19) nr. CLAS2020003902 onder pt. 3.c.(1) (d.d. 19 maart 2020)

Letterlijke tekst:

Richt in en lever in DS aan TOC een Land Information Manoeuvre Centre (LIMC) om binnen de vigerende regelgeving en ICCW KMAR bij te dragen aan de SASU van CLAS teneinde een bijdrage te kunnen leveren aan civiele overheden.

De 2e met de OPORD 2020-711 (RESILIENCE COVID-19) nr. CLAS2020004535 onder pt. 3..c.(4)(c)iii. (d.d. 9 april 2020)

Letterlijke opdracht:

Richt in en lever in DS aan TOC een LIMC om binnen de vigerende regelgeving bij te dragen aan SASU van CLAS teneinde een bijdrage te kunnen leveren aan civiele overheden.

De 2e keer heeft het OOCL vervolgens opdracht gekregen om TOC middels het LIMC te blijven ondersteunen met het uitgeven van OPBEV 2020-722 (PERSISTENCE COVID-19) nr. CLAS2020009596 onder pt. 3.d. (d.d. 30 september 2020)

Letterlijke opdracht:

*Steun TOC vanuit LIMC ten einde de (analyse)capaciteit van het TOC te vergroten.
Coördinatie i.o.m. TOC.*

Voldoende zo?

Mvg

[Redacted signature]

Van: [Redacted] CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ/BUR O&I"
[Redacted]@mindef.nl>

Datum: woensdag 18 november 2020 om 11:50:35

Aan: [Redacted] CLAS/ST CLAS/DIR T&O/AFD UITV/GEREEDST"
[Redacted]@mindef.nl>

Onderwerp: FRAGO LIMC

[Redacted] goedmorgen,

Zoals je weet is er momenteel veel te doen over het LIMC. Ook bij JZ zijn we bezig met een reconstructie. Ik ben in dat kader op zoek naar de initiële opdracht die aan het LIMC is verstrekt, ergens in maart. FRAGO 004 of 006 bij het Opbevel (het is voor mijn plaatsing hier, dus weet niet hoe het Opbevel heet). Kun jij mij daaraan helpen? Alvast veel dank.

Groet,

[Redacted]

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

Staf CLAS

Sectie Juridische Zaken

Kromhoutkazerne | Herculeslaan 1 | 3509 AA | Utrecht
MPC 55A, 3584 AB Utrecht

[Redacted]

[Redacted]

Afwezig op vrijdag

[Redacted]

Van: [Redacted], CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ/BUR O&I
Verzonden: donderdag 19 november 2020 16:48
Aan: [Redacted], CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ; [Redacted]
 CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ/BUR O&I; [Redacted] BS/AL/DJZ/Clust. INT; [Redacted]
 [Redacted] BS/AL/DJZ/Cl. NTRH; [Redacted], Mr., CLAS/OOCL/CMD
Onderwerp: TEAM/JZ ADV
 RE: FRAGO LIMC

Aanvulling: als de 'teneinde' had gezien op 'een bijdrage te leveren aan de tijdige en efficiënte gereedstelling van eenheden', oid was de omvang van de opdracht zuiverder geweest, of?

From: [Redacted], CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ/BUR O&I reeds beoordeeld 524
Sent: donderdag 19 november 2020 16:46

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

Van: ██████████ CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ/BUR O&I
Verzonden: vrijdag 20 november 2020 10:28
Aan: ██████████, CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ ██████████,
 CLAS/OOCL/CMD TEAM/JZ ADV; ██████████, CLAS/ST CLAS/KAB/SIE
 JZ/BUR O&I
CC: %HQ OOCL JZ, CLAS/OOCL/HQ/HQMGMT/JZ ADV
Onderwerp: Re: CONCEPT juridisch kader voor activiteiten van de Krijgsmacht in de
 informatieomgeving

Yep, heb zelfde issues en heb geprobeerd deze te adresseren. Mijn input naar ██████ gestuurd vanochtend

Van: ██████████ CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ" ██████████ @mindef.nl>
Datum: vrijdag 20 november 2020 om 10:09:48
Aan: ██████████ CLAS/OOCL/CMD TEAM/JZ ADV" ██████████ @mindef.nl>,
 ██████████ CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ/BUR O&I" ██████████ @mindef.nl> ██████████
 ██████████ CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ/BUR O&I" ██████████ @mindef.nl>
Cc: "%HQ OOCL JZ, CLAS/OOCL/HQ/HQMGMT/JZ ADV" <HQ.OOCL.JZ@mindef.nl>
Onderwerp: Re: CONCEPT juridisch kader voor activiteiten van de Krijgsmacht in de informatieomgeving

Beste ██████

Ik denk dat we het onderling wel eens zijn over de inhoud van het stuk. Mijn observaties:

- soms moeilijk leesbaar door lange zinnen of abstract woordgebruik.
- sommige afkortingen ken ik ook niet
- ik vraag me af of een gebruiker weet/begrijpt wat het legaliteitsbeginsel is
- in een deel van de tekst was ik de draad even kwijt.

Enfin, zoals je weet is ██████ ook uitgebreid mee bezig.

Groet,

Van: "██████████ CLAS/OOCL/CMD TEAM/JZ ADV" ██████████ r@mindef.nl>
Datum: donderdag 19 november 2020 om 9:39:33 PM
Aan: ██████████ CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ/BUR O&I" ██████████ @mindef.nl>, "██████████
 ██████████, CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ/BUR O&I" ██████████ @mindef.nl>,
 ██████████ CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ" ██████████ @mindef.nl>
Cc: "%HQ OOCL JZ, CLAS/OOCL/HQ/HQMGMT/JZ ADV" ██████████ @mindef.nl>
Onderwerp: Fwd: CONCEPT juridisch kader voor activiteiten van de Krijgsmacht in de
 informatieomgeving

Zoals beloofd...

Van: ██████████ CLAS/OOCL/JISTARC/109OSINT/SMEGP" ██████████ @mindef.nl>
Datum: donderdag 19 november 2020 om 14:06:37
Aan: ██████████ CLAS/OOCL/CMD TEAM/JZ ADV" ██████████ @mindef.nl>
Onderwerp: RE: CONCEPT juridisch kader voor activiteiten van de Krijgsmacht in de
 informatieomgeving

Goedemiddag [REDACTED]

Op verzoek van de [REDACTED] stuur ik u bij deze de 109 versie van het document terug.

We hebben er serieus werk van gemaakt en het geheel voorzien van comments met de punten waar voor ons dingen onduidelijk waren, of waar wij denken dat bepaalde wijzigingen de inhoud van het document kunnen versterken. Daarbij hebben we geprobeerd niet alleen vanuit 109 te kijken, maar breder.

Daarnaast hebben we een aantal algemene observaties:

- Voor een juridisch leek is het document bij vlagen zeer abstract
- Voor een juridisch leek zou een woordenlijst een waardevolle toevoeging zijn
- Door het document sterkere structuur te geven wordt het helderder

Mocht er toelichting nodig zijn op comments ben ik zowel via de mail en telefoon ([REDACTED]) bereikbaar.

Vriendelijke groet,

[REDACTED]
From: [REDACTED] CLAS/OOCL/CMD TEAM/JZ ADV [REDACTED]@mindef.nl>

Sent: vrijdag 13 november 2020 18:39

To: [REDACTED] CLAS/OOCL/JISTARC/109OSINT [REDACTED]@mindef.nl>

Cc: %HQ OOCL JZ, CLAS/OOCL/HQ/HQMGMT/JZ ADV [REDACTED]@mindef.nl>

Subject: Fwd: CONCEPT juridisch kader voor activiteiten van de Krijgsmacht in de informatieomgeving
Dag [REDACTED]

DJZ werkt aan een concept van de algemene juridische kaders voor activiteiten van de Krijgsmacht in de informatieomgeving. Dit naar aanleiding van het verzoek voor een juridisch kader voor het LIMC. Omdat de juridische aandachtspunten waar het LIMC tegenaan loopt niet uniek zijn voor het LIMC, maar ook van toepassing zijn op andere eenheden (o.a. JISTARC, SOCOM en DCC) en activiteiten (o.a. gedragsonderzoeken) in de informatieomgeving, heeft het kader een iets breder bereik gegeven.

Graag verneemt DJZ of deze kaders voldoende duidelijk zijn, of dat er op sommige punten mogelijk nadere uitleg nodig is of dat er wellicht onderwerpen ontbreken.

Het bespreken van specifieke casuïstiek wil men in dit document graag zoveel mogelijk vermijden, omdat kleine verschillen mogelijk tot andere juridische uitkomsten kunnen leiden. Dit kader is dan ook niet bedoeld -en kan ook niet gebruikt worden- als vervanging voor juridisch advies; alle specifieke casussen kunnen niet beantwoord worden in een algemeen kader. Als het goed is, biedt dit kader wel voldoende overzicht over de algemene mogelijkheden en juridische randvoorwaarden.

Zou jij, vanuit jouw functie en positie, deze documenten willen analyseren en van op- en aanmerkingen willen voorzien? DJZ wil graag eind volgende week, dus 20 november, de reactie ontvangen.

Alvast bedankt en een heel goed weekend,

Van: [redacted] BS/AL/DGB/DSK
Verzonden: vrijdag 27 november 2020 15:50
Aan: [redacted], BS/AL/DGB/DSK/VRZMLAPN
Onderwerp: FW: Presentatie briefing LIMC aan minister vanmiddag
Bijlagen: 20201022 LIMC tbv Mindef.pdf

Opvolgingsvlag: Follow up
Vlagstatus: Met vlag

Van: [redacted], BS/AL/DGB/DSK/CHU
Verzonden: donderdag 26 november 2020 13:07
Aan: [redacted] BS/AL/DGB/DSK
Onderwerp: FW: Presentatie briefing LIMC aan minister vanmiddag

Van: [redacted] CLAS/ST CLAS/KAB/SIE ALGOST [redacted] k@mindef.nl>
Verzonden: donderdag 26 november 2020 12:49
Aan: [redacted], BS/AL/DS/Kab DS [redacted] @mindef.nl>; [redacted] BS/AL/BSG [redacted] s@mindef.nl>
CC: [redacted], BS/AL/DGB/DSK/CHU [redacted] @mindef.nl>
Onderwerp: Presentatie briefing LIMC aan minister vanmiddag

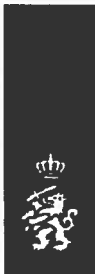
Hierbij de presentatie die C-LAS zal gebruiken bij de briefing vanmiddag.
C-LAS neemt prints mee voor de deelnemers.

Groet,
[redacted]

.....
Koninklijke Landmacht
Kabinet Commandant Landstrijdkrachten
Kromhoutkazerne K9 | Herculeslaan 1 | 3584 AB Utrecht
Postbus 90004 | 3509 AA Utrecht | MPC 55A
.....

[redacted]
[redacted]
[redacted] mindef.nl

540

Koninklijke Landmacht

Commandant Landstrijdkrachten
Luitenant-generaal M.H. Wijnen
Postbus 90004
3509 AA UTRECHT
MPC 55A

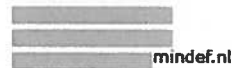
Ministerie van Defensie

OOCL
OOCL/CMD TEAM

Locatie
Apeldoorn - F v Bijnenkazerne
Frankenlaan 70
Apeldoorn

Postadres
Postbus 9019
7300 EA APELDOORN
MPC 39A

Contactpersoon

mindef.nl

www.landmacht.nl

Aantal pagina's incl.
bijlage(n):

10

X-postnummer:
2021000572

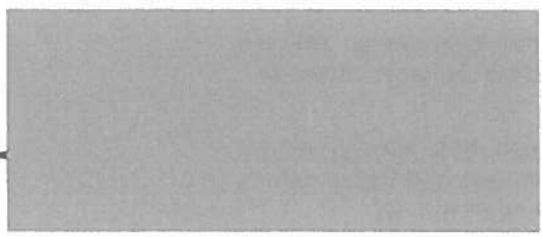
*Bij beantwoording, datum,
onze referentie en onderwerp
vermelden.*

Datum 14 januari 2021
Betreft Bevindingen oriënterend onderzoek LIMC

Geachte Generaal Wijnen,

Hierbij bied ik u mijn bevindingen aan van het oriënterend onderzoek naar het vermeend op een zijspoor zetten van medewerkers van het LIMC waarnaar verwezen wordt in het NRC-artikel van 15 november 2020.

Hoogachtend,

BLUF

Uit het oriënterend onderzoek is niet gebleken dat er sprake is van het op een zijspoor zetten van medewerkers of een sociaal onveilige werkomgeving bij het LIMC. Wel zijn er twee meldingen gedaan die mij aanleiding geven tot nadere bestudering om op basis daarvan te bezien of er een vervolg nodig is.

Aanleiding

Op 15 november 2020 heeft het NRC een artikel¹ geplaatst over het LIMC, 'Hoe defensie zijn eigen bevolking in de gaten houdt'. In dit artikel staat de volgende passage: "De manier van werken van het LIMC zorgde voor onrust binnen de eenheid zelf, waar enkele militairen na het leveren van kritiek op een zijspoor belandden." Deze passage bevat signalen over een vermeend sociaal onveilige werkomgeving bij het LIMC. Dergelijke signalen neemt Defensie uiterst serieus. Integriteit in het algemeen en sociale veiligheid in het bijzonder staan binnen de organisatie hoog in het vaandel. Defensiepersoneel heeft recht op een sociaal veilige werkomgeving. In de Gedragscode staan de waarden die Defensie belangrijk vindt: verbondenheid, veiligheid, vertrouwen en verantwoordelijkheid. Deze signalen zijn daarom onderwerp van dit oriënterend onderzoek waarin wordt onderzocht of deze signalen kunnen worden bevestigd.

Onderzoek

Om vast te kunnen stellen of de hierboven genoemde signalen uit het NRC-artikel over een vermeend sociaal onveilige werkomgeving bij het LIMC in de periode van 19 maart 2020 tot heden kunnen worden bevestigd is besloten om, met inachtneming van A/SG-984 (Uitvoering van het Integriteitsbeleid Defensie) en A/SG-989 (Interne voorvalonderzoeken Defensie) een oriënterend onderzoek uit te voeren teneinde vast te kunnen stellen of er concrete aanwijzingen zijn die hierop wijzen. Op basis van de uitkomsten hiervan zal worden bezien of er een aanleiding bestaat voor een intern voorvalonderzoek vermoeden integriteitschending of misstand.

Onderzoeksmethodiek

Het onderzoek is in opdracht van C-LAS opgestart op maandag 04 januari 2021 en uitgevoerd door de brigadejuristen van het OOCL, in opdracht van en namens C-OOCL.

De eerste resultaten van dit onderzoek dienen op 08 januari 2021 uiterlijk 13.00 uur aan C-LAS te worden aangeleverd. Om in een dergelijk kort tijdsbestek een aanzienlijke respons te bereiken, zodat gesproken kan worden van een representatief onderzoeksresultaat, is er voor gekozen om alle medewerkers die bij het LIMC werken of hebben gewerkt per e-mail aan te schrijven.²

De onderzoeksmethodiek en de inhoud van de e-mail zijn afgestemd met [REDACTED] (BA C-LAS), [REDACTED] (Staf CLAS JZ) en [REDACTED] (COID).

Het betreft in totaal 151 medewerkers, waarvan sommigen slechts enkele dagen bij het LIMC werkzaam zijn geweest en anderen meerdere maanden of zelfs nog steeds aan het LIMC verbonden zijn. De lijst met (voormalig) medewerkers is verstrekt door de Chef-Staf van het LIMC. Ter info: deze lijst is ook gebruikt door de Functionaris voor Gegevensbescherming, in het door haar ingestelde onderzoek met betrekking tot de Algemene Verordening Gegevensbescherming.

¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/11/15/hoe-het-leger-zijn-eigen-bevolking-in-de-gaten-houdt-a4020169>

² Een afschrift van de mail is opgenomen in de bijlage.

Ministerie van Defensie

OOCL
OOCL/CMD TEAM

Datum
14 januari 2021

Onze referentie

Geadresseerden ontvingen vrijwel gelijktijdig een vergelijkbare e-mail op maandag 04 januari 2021 met vragen omtrent het LIMC, wat door enkele respondenten als merkwaardig werd beschouwd.

Er is voor gekozen om de geadresseerden twee gerichte en persoonlijke vragen te stellen:

1. Bent u tijdens uw werkzaamheden bij het LIMC onheus bejegend? Zo ja, kunt u aangeven op welke wijze en door wie?
2. Voelt u zichzelf op een zijspoor gezet? Zo ja, kunt aangeven op welke wijze en door wie?

Hiermee wordt voorkomen dat respondenten melding maken of meningen geven over feiten of omstandigheden die ze niet persoonlijk hebben meegemaakt of persoonlijk hebben waargenomen.

Context

Opgemerkt moet worden dat het LIMC versneld is ingevoerd in een dynamische en hectische periode waarin Nederland zich in de eerste Corona-golf bevond en de Defensieorganisatie zich in het bijzonder richtte op het zichzelf inzetbaar houden maar ook het dienstbaar zijn aan de samenleving. Tevens wordt er op gewezen dat het LIMC is opgericht in een experimentele fase en daarom was veel nog niet geheel duidelijk of beleidsmatig vastgelegd. Daarbij hoort een zekere dynamiek waarbij wrijving niet uit te sluiten is.

In de bijlage een nadere duiding van de context waarin het LIMC van start is gegaan en wat dit betekend heeft voor de manning.

Uitkomst onderzoek

Van de 151 geadresseerden hebben 82 medewerkers gereageerd. In 71 van de 82 (86,5%) reacties geven de respondenten aan zich niet onheus bejegend gevoeld te hebben tijdens de werkzaamheden bij het LIMC. Veel daarvan reageren ronduit positief en hebben lovende woorden voor met name de leiding en de werksfeer binnen de eenheid.

Eén respondent antwoordt bevestigend op de vraag of hij zich op een zijspoor gezet voelt. Dit betreft een melding over het onvoldoende naleven van de COVID-maatregelen op de werkplaats. Het COVID is reeds bij deze melding betrokken. Deze melding is afgerond.

Eén andere respondent antwoordt bevestigend op de vraag of hij zich onheus bejegend voelt. Dit betrof een vermeend onrechtmatig dienstbevel. De respondent kreeg de opdracht om een assessment op social media uit te voeren hoewel hij aangaf vraagtekens te stellen bij de juridische grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens die daarmee gemoeid zouden zijn.

Uit het onderzoek is ook naar voren gekomen (enkele signalen) dat het LIMC geen gemakkelijke omgeving was om binnen te acteren. Dit mogelijk als gevolg van de hectische periode.

De details van de uitkomsten van het oriënterend onderzoek zijn in de bijlage opgenomen.

Ministerie van Defensie

OOCL
OOCL/CMD TEAM

Datum
14 januari 2021

Onze referentie

Vervolgstappen

Deze laatste melding (vermeend onrechtmatig dienstbevel) vormt aanleiding tot nader contact met de desbetreffende respondent, teneinde vast te stellen of nader onderzoek moet volgen. Ik zal nader contact met de respondent laten opnemen om in detail zicht te krijgen op de beschreven situatie. Tevens zal ik vaststellen of de respondent de geuite onvrede wil omzetten in een formele melding met gebruikmaking van de daarvoor bedoelde officiële instrumenten (melding voorval, klacht, etc.) of dat de onvrede met de door hem aangegeven informatie in het oriënterend onderzoek is weggenomen. Tevens zal ik op basis van de details van de situatie zelf een afweging maken of vervolgstappen nodig zijn. Op deze wijze wil ik zeker stellen dat de betreffende medewerker zich serieus genomen voelt.

Nadat de nadere analyse zoals hierboven beschreven heeft plaatsgevonden, zal ik C-LAS een afloopbericht doen toekomen.

Ministerie van Defensie

OOCL

OOCL/CMD TEAM

Datum

14 januari 2021

Onze referentie

**Bijlage
Uitkomsten**

Ministerie van Defensie
OOCL
OOCL/CMD TEAM

Van de 151 geadresseerden hebben 82 medewerkers gereageerd. Het responspercentage komt daarmee uit op 54,3%. Dit kan, alle omstandigheden in ogenschouw nemend, als representatief worden beschouwd.

Datum
14 januari 2021

Onze referentie

Art. 10 (2) (e), Art. 10 (2) (g) [Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

[Redacted]
[Redacted]

[Redacted] *erken aan*
[Redacted]

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Van: [REDACTED] BS/AL/DGB/DSK/CHU
Verzonden: donderdag 14 januari 2021 16:40
Aan: [REDACTED], BS/AL/DGB/DSK/CHU
Onderwerp: FW: Opdrachten LIMC en juridische adviezen intern CLAS
Bijlagen: 20210114-DV-Bevindingen orienterend onderzoek LIMC.pdf

Van: [REDACTED] CLAS/ST CLAS/KAB/SIE ALGOST
Verzonden: donderdag 14 januari 2021 15:22
Aan: [REDACTED] BS/AL/DGB/DSK
CC: [REDACTED] BS/AL/DGB/DSK/CHU
Onderwerp: RE: Opdrachten LIMC en juridische adviezen intern CLAS

Zoals afgesproken vandaag en uiterlijk morgen op de vier toegezegde onderwerpen aanvullende informatie.

Opdrachten LIMC

Op 21 december heb ik de orders en FRAGOs aangeleverd met daarbij een leeswijzer. Morgen volgt voor 12.00 uur de nadere duiding.

Schaduwidentiteiten

[REDACTED] heeft contact gehad met de [REDACTED] hieruit is naar voren gekomen dat er geen formele meldingen zijn, wel informele signalen. Dit geeft geen aanleiding voor de MIVD om onderzoek op te starten zo hebben wij begrepen. Wij hebben nogmaals met [REDACTED] LIMC gesproken over het gebruik van schaduwidentiteiten. Hieruit is nogmaals gebleken dat [REDACTED] LIMC bij herhaling zijn mensen heeft gewezen op het verbod op gebruik van avatars. Ook hebben de medewerkers van het LIMC nogmaals bevestigd dat zij geen gebruik hebben gemaakt van avatars. Wij hebben geen aanleiding om te twijfelen aan de uitspraken van [REDACTED] LIMC en zijn medewerkers. Omdat het wel van belang is om de informele signalen (die komen [REDACTED]) na te lopen nemen wij contact op met de betreffende persoon.

Verplaatsen van personeel

Zie bijgaand de nota nav het oriënterend onderzoek.

Negeren van juridisch advies

Volgt morgen voor 12.00 uur.

Groet,

[REDACTED]
 [REDACTED]

Koninklijke Landmacht
Kabinet Commandant Landstrijdkrachten
 Kromhoutkazerne K9 | Herculeslaan 1 | 3584 AB Utrecht
 Postbus 90004 | 3509 AA Utrecht | MPC 55A

[REDACTED]
 [REDACTED]
 [REDACTED]@mindef.nl

Van: █████ LAS/ST CLAS/KAB/SIE ALGOST █████ @mindef.nl>
Verzonden: dinsdag 12 januari 2021 19:33
Aan: █████ BS/AL/DGB/DSK █████ @mindef.nl>
Onderwerp: Re: Opdrachten LIMC en juridische adviezen intern CLAS

Art. 10 (2) (e)

Vrijdag 12.00 uur en zodra iets afgerond is mailen gaan we doen! 🙌

Groet,
Tara

Van: █████, BS/AL/DGB/DSK" █████ @mindef.nl>
Datum: dinsdag 12 januari 2021 om 19:06:11
Aan: █████ CLAS/ST CLAS/KAB/SIE ALGOST" █████ @mindef.nl>
Onderwerp: Re: Opdrachten LIMC en juridische adviezen intern CLAS

Art. 10 (2) (e)

Daarbij valt veel in het niet.

Zouden jullie vrij 12.00 als uiterste datum
Willen hanteren of zo veel eerder als mogelijk. Liever niet wachten op laatste mailtje dat moet worden
toegevoegd, dan maar 80% versie,

Gr

Van: █████ CLAS/ST CLAS/KAB/SIE ALGOST" █████ @mindef.nl>
Datum: dinsdag 12 januari 2021 om 17:17:32
Aan: █████ BS/AL/DGB/DSK" █████ @mindef.nl>
Cc: █████ BS/AL/DGB/DSK/CHU" █████ @mindef.nl>
Onderwerp: RE: Opdrachten LIMC en juridische adviezen intern CLAS

Het is wat laat, eigenlijk te laat... desondanks wil ik je alle goeds voor 2021 wensen.

Dan over het LIMC: vanochtend had ik het al telefonisch aangekondigd bij █████, we zijn binnen het
CLAS volop bezig met de verzoeken om aanvullende informatie. Om jullie van kwaliteit te voorzien
hebben we nog een paar dagen nodig.. we zijn er bijna, maar nog niet helemaal.

Zie mijn reactie in de mail van C-LAS voor de stand van zaken.

Groet,
█████

Van [redacted], CLAS [redacted] @mindef.nl>

Verzonden: vrijdag 18 december 2020 00:57

Aan: [redacted] BS/AL/DGB/DSK [redacted] @mindef.nl>

CC: [redacted] r., BS/AL/DGB [redacted] @mindef.nl>; [redacted] BS/AL/DGB/DSK/CHU [redacted] @mindef.nl>; [redacted], BS/AL/DS [redacted] @mindef.nl>; [redacted]

BS/AL/DS [redacted] @mindef.nl>; [redacted] BS/AL/DS/DAOG [redacted] @mindef.nl>; [redacted]

[redacted], BS/AL [redacted] @mindef.nl>; [redacted] CLAS/ST CLAS/KAB/SIE ALGOST <[redacted] @mindef.nl>; [redacted]

[redacted] BS/AL/BSG [redacted] @mindef.nl>

Onderwerp: RE: Opdrachten LIMC en juridische adviezen intern CLAS

Dag [redacted]

Dank voor je mail. Helder. We zijn even bezig geweest ☺, maar alle antwoorden tref je hieronder en bijgevoegd aan.

Algemeen

Wel eerst meteen even een vraag: ik begreep dat [redacted] ook een mail zou sturen; is dat nog een andere mail? Of is dat jouw mail van vanochtend? Zo niet, moet ik wellicht wat mensen achterhouden. Graag snel uitsluitel voor iedereen aan zijn/haar winterbreak begint.

Zoals je zegt: het is belangrijk een integraal beeld te schetsen. Vanuit dat uitgangspunt heb ik de functionarissen die je al noemde ([redacted]) en [redacted] meteen maar meegenomen in deze mail. Zit iedereen op dezelfde informatiestand voordat we met de winterbreak beginnen.

Kamerdebat

Ik begrijp dat er ruis is of er nu wel of niet een debat komt voor het verkiezingsverlof. Bij de RVW dinsdag is het aangevraagd, maar na contact tussen BSG en de griffie zou mogelijk de conclusie getrokken zijn dat het zo'n vaart niet zal lopen. Ben het eens met de lijn om na het verkiezingsreces pas een debat te hebben. Immers dan is de – naar verwachting – FG klaar en kunnen we met een compleet beeld (aangevuld met de interne analyses) naar de Kamer. **Benieuwd naar jouw analyse over de timing. Op basis van de RVW voor het kerstverlof heb ik de indruk dat eea pas geagendeerd wordt als de minister een brief gestuurd heeft (letterlijk verzoek TK). Aangezien de minister een uitstelbrief heeft gestuurd (op dezelfde dag) en er vanuit TK niet aangegeven is dat ze toch meer tempo willen is mijn inschatting dat het dus over het verkiezingsreces heen gaat, zeker in combinatie met COVID beperkingen en debatten alleen agenderen indien noodzakelijk. Benieuwd naar jouw inschatting in deze.**

Verzoeken aan CLAS

Onderstaand mijn reactie op jouw verzoeken, tevens direct een paar punten uit het verslag van het SG LIMC-overleg van afgelopen maandag meegenomen.

Opdrachten LIMC

De aanvullende FRAGOs heeft [redacted] opgevraagd en ontvangen jullie zo spoedig mogelijk, deadline 5 januari is geen probleem. Wij zullen deze tevens voorzien van een appreciatie. **Op 21 december heb ik de orders en FRAGOs aangeleverd met daarbij een leeswijzer. Aanvullend hebben we vanmiddag de duiding van al deze stukken besproken met [redacted], er volgen nog een paar punten op de I en bespreking met [redacted] en [redacted] waarna ik die duiding ook bij je aan kan leveren.**

Schaduwidentiteiten

De tegenstrijdigheden in dit kader moeten we zeker wegnemen, ik zal dit intern CLAS – nogmaals – laten onderzoeken. Mij is niet duidelijk welke signalen de Dienst heeft dat er gebruik is gemaakt van *avatars*, kun je mij daar meer beeld en geluid bij geven? Dat helpt mij in het interne onderzoek bij CLAS. De gestelde deadline van 5 januari bespreek ik intern om de haalbaarheid daarvan in te kunnen schatten, dit gelet op het kerstverlof van velen. Omdat kwaliteit voorop staat, is uitstel mogelijk gewenst, ik denk dan aan +1 week. Maar het belangrijkste heb ik al geschreven: kun je iets meer zeggen dan een vage indicatie, anders vuur ik een schot hagel af met de grote kans niets te treffen. **Update volgt zsm.**

Verplaatsen van personeel

Ook hier moeten we de tegenstrijdigheden wegnemen, ook dit zal ik intern CLAS nogmaals laten onderzoeken. De gestelde deadline van 5 januari bespreek ik intern om de haalbaarheid daarvan in te kunnen schatten, dit gelet op het kerstverlof van velen. Vergelijkbaar met vorig nunt: omdat kwaliteit voorop staat, zou ik graag de deadline verlengen met +1 week. C-LAS heeft [redacted] gevraagd om te bezien of de signalen (vermeend sociaal onveilige werkomgeving) bevestigd kunnen worden en of op basis van de eerste uitkomsten van het oriënterend onderzoek vervolgonderzoek nodig is. OOCL heeft vorige week een oriënterend onderzoek gedaan en daarvoor alle (oud) medewerkers van het LIMC benaderd. Uit dit onderzoek is naar voren gekomen dat er twee personen zijn die kenbaar hebben gemaakt dat er verschil van inzichten waren over de werkwijze, uit wat we nu weten komt echter niet naar voren dat het sociaal onveilig was. Op dit moment werken we aan het op papier zetten van de bevindingen en de vervolgstappen ten aanzien van de twee meldingen. Donderdag stellen we eea vast waarna ik je de uitkomst mailen.

Negeren van juridisch advies

Ik heb JZ CLAS gevraagd een tijdljn op te stellen van de adviezen die zij gegeven (o/ opdracht, kaders, gegevensverzameling en -verwerking) hebben met daaraan gekoppeld een appreciatie van hoe daar mee om is gegaan. De gestelde deadline van 5 januari bespreek ik morgenochtend intern om de haalbaarheid daarvan in te kunnen schatten (vanwege datzelfde kerstverlof). Ook hier is uitstel mogelijk gewenst (ook hier +1 week). De tijdljn is opgesteld, dit is een uitvoerig document geworden. In detail hebben we dit vanmiddag met C-LAS besproken, alsmede de geleerde lessen. Er volgen nog een aantal aanvullingen waarna ik het document donderdag met je kan delen.

Huishoudelijk onderzoek

Nut en noodzaak van een huishoudelijk onderzoek bespreek ik graag tijdens het eerst volgende LIMC SG-overleg. Het kan zeker bijdragen aan het verkrijgen van een integraal beeld, van belang is dan wel om goed doordacht de opdracht te formuleren en de aannemer van het onderzoek zorgvuldig aan te wijzen. Het gesprek daarover lijkt me zoals gezegd gewenst. Begreep dat er op 20 januari een nieuw overleg voorzien is, het beoogde tijdstip heb ik opgevraagd bij BSG.

WOB verzoek

In het verslag van ons overleg maandag lezen we over het punt van het WOB-verzoek dat ik maakte. Weet dat we alle informatie daarvoor hebben aangeleverd bij de WOB-coördinator. Aan jullie zijde al meer bekend over het vervolg?

Tijdslijnen

In het verslag wordt verwezen naar de selectieve en de integrale tijdslijnen. Klopt mijn aanname dat de DGB de informatie zoals verzocht verwerkt in deze tijdslijnen en we vooral ook niet stoppen met verder kijken wat er nog opgenomen moet worden? Ik ben daar - gezien de waarde van dat overzicht - een warm voorstander van. Zie mijn mail aan [redacted] vandaag (bijlage) met een aanvulling.

In dat kader deel ik ook graag het overzicht met de informele verzoeken voor het delen van informatie, bijvoorbeeld al op 17 maart door BZK. Ik kan me voorstellen dat we ook een beknopte tijdslijnen maken waarin we voor de minister schetsen welke externe contacten er zijn geweest, vooral ook omdat de Kamer daar zo op gebrand leek te zijn. Hoe dan ook lijkt het me goed deze communicatie op te nemen in de integrale tijdslijnen. Gezien dat het in de tijdslijnen staat.

Tot slot

Tot zover de antwoorden op jouw vragen en meteen mijn input op basis van het verslag van de LIMC SG-meeting van afgelopen maandag. Volgens mij heb ik daarmee mijn actiepunten nu allemaal geraakt. Ben benieuwd naar de antwoorden op de vragen en actiepunten die er verder nog uit staan. Ongetwijfeld spreken we elkaar nog - of mailen we elkaar - maar laat ik je bij dezen goede feestdagen toewensen!

Groet, [redacted]

.....
Koninklijke Landmacht
Ministerie van Defensie

Kromhoutkazerne | Herculeslaan 1 | 3584 AB | Utrecht | Gebouw K9
Postbus 90004 | 3509 AA | Utrecht | MPC 55A
.....

██████████
██████████
██████████@mindef.nl

From: ██████████ BS/AL/DGB/DSK ██████████@mindef.nl>

██████████ donderdag 17 december 2020 10:45

██████████ CLAS ██████████@mindef.nl>

Cc: ██████████ BS/AL/DGB ██████████@mindef.nl>; ██████████ BS/AL/DGB/DSK/CHU ██████████@mindef.nl>

Subject: Opdrachten LIMC en juridische adviezen interen CLAS

Beste ██████████

Snel en in het verlengde van ons overleg kregen we een mail van ██████████ met een set opdrachten aan het LIMC. Mooi werk. De PSG heeft aandacht gevraagd voor enerzijds de opdrachten en anderzijds de juridische adviezen. Om er voor te zorgen dat we een integraal beeld hebben met het oog op beantwoording van de vragen van de TK en een (eventueel) debat nog voor het verkiezingsreces heb ik de vraag van de PSG wat uitgewerkt.

In de mail van ██████████ zit een aantal FRAGO's en wel 4 uit een serie van 11, die in de tijd begrensd is tot 29 juni. Voor het volledige beeld zouden we voor 5 januari ook de beschikking willen hebben over de andere FRAGO's uit die periode en over de na 29 juni opgestelde FRAGO's.

De juridische adviezen zijn vermoed ik in eerste aanleg gevraagd en opgesteld binnen de CLAS, en mogelijk op verschillende niveaus. Graag zouden we voor 5 januari willen beschikken over de mails en/of nota's die de juristen van het CLAS hebben opgesteld in het kader van de oprichting van het LIMC, de opdracht van de CLAS en de FRAGO's van de ondercommandant alsmede de adviezen en/of nota's tav de grondslag en juridische kaders voor gegevensverzameling en gegevensverwerking.

Ten slotte is reeds eerder geconstateerd dat er een discrepantie is tussen de constatering/suggesties in de NRC, de feiten die jij hebt gemeld en de observaties van andere spelers in de integrale tijdlijn. Daarbij gaat het met name om het mogelijk gebruik al dan niet van (in)direct bij LIMC betrokken CLAS personeel, van een schaduwidentiteit om heimelijk burgers te benaderen, om het verplaatsen van personeel en de omgang met/het negeren van juridisch advies.

We gaan de vragen van de TK zo goed mogelijk samen beantwoorden, maar we krijgen denk ik maar een keer de kans om dat goed te doen. De discrepanties en de verschillende geluiden in de organisatie, die ik ook met DAOG, PCDS, DGB en PSG heb besproken, vormen een niet gering politiek risico. Hoe kunnen we tot opheldering komen? En zou het wellicht behulpzaam zijn om met een (door de SG op te dragen) eventueel (huishoudelijk) onderzoek meer klaarheid te brengen en de politieke risico's te beperken.

Mvg,
██████████

[Redacted]

Van: [Redacted] BS/AL/DGB/DSK
Verzonden: vrijdag 15 januari 2021 11:26
Aan: [Redacted] BS/AL/DGB/DSK/CHU
CC: [Redacted] BS/AL/DGB/DSK/CHU
Onderwerp: Fwd: Opdrachten LIMC en juridische adviezen intern CLAS
Bijlagen: 20210115 Memo Tijdlijn JZ LIMC.pdf

Kun jij dit bij [Redacted] uitzetten voor commentaar?

Van: "[Redacted] CLAS/ST CLAS/KAB/SIE ALGOST" [Redacted]@mindef.nl>
Datum: vrijdag 15 januari 2021 om 10:39:29
Aan: [Redacted] BS/AL/DGB/DSK" [Redacted]@mindef.nl>
Cc: "[Redacted] BS/AL/DGB/DSK/CHU" [Redacted]@mindef.nl>
Onderwerp: RE: Opdrachten LIMC en juridische adviezen intern CLAS

Goedemorgen [Redacted]

Zie mijn update in onderstaande e-mail.

Groet,
[Redacted]

Van: [Redacted] CLAS/ST CLAS/KAB/SIE ALGOST
Verzonden: donderdag 14 januari 2021 15:22

reeds beoordeeld 540

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

Koninklijke Landmacht

541(2)

AAN: Commandant Landstrijdkrachten

VAN: [REDACTED]

Ministerie van Defensie

STAF CLAS
KABINET

Locatie
Utrecht - Kromhoutkazerne
Herculeslaan 1
Utrecht

Postadres
Postbus 90004
3509 AA UTRECHT
MPC 55A

Contactpersoon

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

www.landmacht.nl

Datum
15 januari 2021

*Bij beantwoording, datum,
onze referentie en onderwerp
vermelden.*

memo

Generaal,

Hierbij de tijdelijk zoals opgesteld met JZ CLAS ten behoeve van de beantwoording van de vraag hoe met de juridische adviezen binnen CLAS is omgegaan.

Tijdelijk juridisch advies inzake inzet LIMC

Toelichting:

1. Dit overzicht bevat e-mails gericht aan of van CLAS-JZ, of waarin CLAS-JZ is meegenomen. Juridische advisering van DJZ vereist een separaat overzicht van DJZ zelf.
2. Initieel bevatte de opdracht aan het LIMC om producten te genereren in *direct support* van het TOC, zodat C-LAS optimaal geïnformeerd, civiele autoriteiten die betrokken waren bij de bestrijding van COVID-19 zou kunnen (blijven) ondersteunen in militaire bijstand of steunverlening. Dit was een interne CLAS-opdracht in het kader van zijn gereedstellings- en instandhoudingstaak. Hiervoor is geen separate bevoegdheid noodzakelijk. Inmenging van JZ was derhalve op dat moment dan ook niet aan de orde. Er was derhalve geen belemmering voor het LIMC om deze producten met het TOC te delen, mits werd voldaan aan wet- en regelgeving.
3. De meest relevante wet- en regelgeving in relatie tot de werkzaamheden van het LIMC betrof de UAVG, in relatie tot de vraag of en in hoeverre het was toegestaan persoonsgegevens te verwerken. Via de JZ kanalen (DJZ, CLAS JZ en JZ OOCL) is er uitgebreid en voortdurend goed contact geweest met LIMC over de beperkingen die de UAVG voorschrijft met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens en welke consequenties die beperkingen hadden voor de uitvoering van de opdracht.
4. Bij aanvang van de COVID crisis bestond er grote behoefte aan informatie binnen de Rijksoverheid in de gezamenlijke strijd tegen corona. Op werkniveau tussen de betrokken departementen is gevraagd om info te delen. Het LIMC heeft invulling willen aan de oproep van de MP "alleen samen krijgen we corona eronder", en zodoende de grootste crisis na WO2 te bestrijden.
5. JZ heeft C-LAS, C-OOCL en C-LIMC geadviseerd dat voor het delen van producten van het LIMC met veiligheidspartners een juridische grondslag in de vorm van militaire bijstand of steunverlening nodig was. Dit advies is ter harte genomen. In de periode maart-augustus is getracht met een aantal

veiligheidspartners tot een verzoek voor militaire bijstand of steunverlening te komen, maar dit is niet gelukt. Ondertussen werd via het LIMC de inzichten gedeeld met de veiligheidspartners met wie het TOC werkte en vanwege de waarde van die producten ging die proliferatie verder. Eind juni - na het eerste NRC interview - werd dit voor JZ CLAS en JZ OOCL voor het eerst goed helder. Het CLAS initieerde daarop een overleg met alle stakeholders, na dit overleg werd gestopt het delen van producten.

6. Vanuit JZ-CLAS heeft met name in het begin advisering plaatsgevonden aan C-LAS, op het terrein van de grondslag voor inzet van het LIMC tbv civiele autoriteiten, waarbij is aangegeven dat dit alleen kan in geval van een door defensie goedgekeurd verzoek tot bijstand of steunverlening. Dit advies is door C-LAS uitgedragen binnen het CLAS. Omdat de focus verlegd werd naar inzet van het LIMC op grond van een MSOB kwam DJZ steeds meer in beeld als adviserende instantie. CLAS JZ is door DJZ steeds op de hoogte gehouden van de voortgang mbt het tot stand brengen van een steunverleningsverzoek door de NCTV. Daarom heeft communicatie vanuit CLAS JZ vooral intern de juridische lijn plaatsgevonden en minder richting C-LAS. Die advisering had immers al plaatsgevonden en bleef onveranderd. Het beeld bij CLAS JZ met betrekking tot de vraag of juridische adviezen werden opgevolgd was enerzijds dat het advies met betrekking tot het verkrijgen van militaire bijstand en/of steunverlening door C-LAS ter harte was genomen en is door hem uitgedragen, getuige de pogingen om bij onder meer van het NCTV en de NP een dergelijk verzoek te krijgen. Anderzijds was het beeld dat het LIMC ten behoeve van de werkzaamheden voor de DS-taak aan het TOC juridisch advies vroeg en kreeg over het juridische kader met betrekking tot het bedrijven van OSINT en het verwerken van persoonsgegevens in relatie tot de AVG en dit advies, zij het met enige weerstand (er was frustratie over de beperkingen die dit met zich meebracht), opvolgde.

Ministerie van Defensie
STAF CLAS
KABINET

Datum
15 januari 2021

Datum	Van	Geadresseerde(n)	Korte inhoud mailbericht	
1601	[REDACTED] (H-JZ OOCL)	[REDACTED] (DJZ)	Verslag van gesprek JZ OOCL met [REDACTED] over OSINT-bevoegdheden, waarbij juridische kader is geschetst.	 uitkomsten gesprek C-DIVI.msg
2702	[REDACTED] (JZ OOCL)	[REDACTED]	Advies inzake juridische kader LIMC nav LIMC overleg op 2402, met advies aan [REDACTED] om LIMC formeel ingezet te krijgen via DOPS en niet zelfstandig in te zetten.	 Re IMC.msg

1903	[REDACTED] [REDACTED]	[REDACTED] OOCL, Op 2303 geforward naar JZ CARIB	Highlights wettelijk kader inzet LIMC, met 2 bijgevoegde nota's DJZ (Gebruik Osint/ inzet Krijgsmacht). Zonder door Minister geautoriseerde inzet MB/MSOB civiele autoriteiten (met eigen bevoegdheden) geen eigen wettelijke bevoegdheden. AVG: Osint zonder persoonsgegevens verzamelen kan wel, maar in de praktijk lastig te realiseren.	 Ministerie van Defensie STAF CLAS KABINET Opdracht C-LAS TOC inzake inlichtin Datum 15 januari 2021
1903	[REDACTED] [REDACTED]	[REDACTED]	Waarschuwing van [REDACTED] JZ CLAS: geen wettelijke grondslag voor de inzet LIMC	 Fwd social media.msg
2003	[REDACTED] (JZ OOCL)	[REDACTED] [REDACTED] JZ OOC)	Interne terugkoppeling nav vragen vanuit 109 OSINT-cie over uitvoeren sentimentanalyse. Intern advies om te blijven benadrukken dat bevoegdheden en taak pas ontstaan bij daadwerkelijk inzet (bijstand, MSOB).	 Re 109OSINTCie sentimentanalyse zo
2003	[REDACTED] [REDACTED]	[REDACTED] OOCL	Bevestiging aan JZ OOCL eerder standpunt Sie JZ Clas d.d. 1903	 RE social media (8).msg
2003	[REDACTED] [REDACTED]	JZ OOCL, ook geforward naar TOC	Nav telcon overleg met DJZ ([REDACTED]) nogmaals wettelijk kader van 1903 toegelicht aan JZ OOCL	 RE social media.msg Fwd Social media - Open Source Intell Cc
2503	[REDACTED] (destijds LEGAD DOPS)	[REDACTED] [REDACTED]; JZ OOCL in CC	Mailwisseling nav vragen over evt. gebruik ENDYN tbv LIMC om mensenbewegingen te	 Fwd Intell van mensenbeweginger

			monitoren irt AVG. Zorgen geuit over gebruik ENDYN en grondslag voor 'inzet' LIMC.	Ministerie van Defensie STAF CLAS KABINET Datum 15 januari 2021
2503	██████████ (destijds LEGAD DOPS)	CLAS/JZ ██████████ ██████████ ██████████ (DJZ)	Mailwisseling. Zorg geuit over 'inzet' LIMC/109 OSINT en vraag gesteld of DJZ ook aangehaakt was vanwege pogingen om eea ihkv bijstand/MSOB te kunnen laten plaatsvinden. DJZ wel in juridische lijn betrokken; verder nog niet.	 Fwd OSINT-cie.msg
2503	C-LAS	██████ JZ CLAS	Verzoek van C-LAS om een bilat met ████████ mbt verzoek toelichting wettelijke (on)mogelijkheden Militair Bijstand door LIMC. Bilat heeft plaatsgevonden rond deze datum	 FW OSINTCIE.msg
2503	██████████ ██████████	██████████, BS	Verzoek aan ██████████ op advies van C-LAS, mee te willen denken over wettelijke mogelijkheden tot inzet LIMC. Telcon is er ook geweest, echter geen nieuwe inzichten	 Inzet 109OSINT CIE vergaren intell socia
2703	██████████ ██████████	C-LAS	Aan C-LAS gegeven juridische toelichting over mogelijkheden tot MB LIMC onder art 58 Politiewet, olv Officier van Justitie	 OSINT-capaciteit CLAS.msg
0204 / 0304	██████████ ██████████	██████████.09 Osint	In antwoord op vraag ██████████ : geen nieuws over mogelijk wettelijk mandaat tbv MB door 109 Osintcie	 Re mandaat (4).msg

0604	[REDACTED] [REDACTED]	[REDACTED]	Uitleg wettelijke en formele vereisten MB aan [REDACTED]	 Ministerie van Defensie STAF CLAS KABINET RE mandaat.msg Datum 15 januari 2021
2904	[REDACTED] [REDACTED]	JZ OOCL	Mailtrail met als aanleiding vragen OOCL aan DJZ mbt OSINT opleiding aan het DIVI; nadruk op borgen van gelijkgestemde adviezen in juridische lijn (OOCL-CLAS-DJZ) in relatie tot verwerken persoonsgegevens.	 RE Samenwerking DIVI OSINT.msg
0705	[REDACTED] [REDACTED]	JZ OOCL	Uitgesproken vermoeden van geen eigen wettelijke bevoegdheden van NCTV tbv creëren bevoegdheden voor LIMC ihkv van MB-verzoek	 RE Mandaat LIMC (3).msg
1105	[REDACTED] [REDACTED]	[REDACTED] (DJZ)	Verzoek om telcon aan DJZ inzake inzet LIMC: telcon is er ook geweest: ingezette juridische lijn door JZ CLAS bevestigd door Koks	 RE DPIA JISTARC.msg
1205	[REDACTED] (DJZ)	[REDACTED] - JZ OOCL) en [REDACTED] (JZ CLAS)	Terugkoppeling over telcon met [REDACTED] inzake verzoek MB LIMC tbv NCTV	 RE Svz LIMC en NPmandaat.msg
1205	[REDACTED] [REDACTED]	JZ OOCL	Geforward bericht van [REDACTED] betreffende SITREP [REDACTED] inzake de SvZ verzoek MB LIMC tbv NCTV, en Melding Voorval LIMC	 FW Svz LIMC en NP mandaat.msg
1305	[REDACTED] CLAS	[REDACTED]	Betrokkenheid JZ bij overleg LIMC-NP	 RE Svz LIMC en NPmandaat.msg

0406	[REDACTED] [REDACTED] OOCL)	[REDACTED] ([REDACTED] 109 OSINTcie, 'Ingezet' tbv LIMC)	Advisering inzake vragen [REDACTED] over Social media gegevens irt AVG.	 Ministerie van Defensie AF CLAS KABINET Re Legad behoefte.msg Datum 15 januari 2021
0406	[REDACTED] [REDACTED]	[REDACTED] (AVG- Coordinator Clas)	Functionaris Gegevensbescherming. [REDACTED] staat inzake de AVG kritisch tov de initiatieven LIMC/ JITARC: sie JZ Clas deelt die visie	 RE OSINT binnen CLAS.msg
1106	[REDACTED] (DJZ)	[REDACTED] en OOCL	Itt tot bericht van [REDACTED] LIMC is er volgens [REDACTED] GEEN DJZ akkoord op inzet LIMC MB NCTV	RE 20200611 stand van zaken MSO8 LIMC.
2506	[REDACTED] [REDACTED] OOCL)	[REDACTED] (C- LIMC)	Aanbod om juridische ost vanuit JZ OOCL mee te sturen bij gesprek tussen [REDACTED] LIMC en Nationale Politie.	 RE Update Samenwerking Desi
2506	[REDACTED] [REDACTED]	JZ OOCL	Nav dtv JZ OOCL gebleken contacten tussen LIMC en Nationale Politie/ Openbaar Ministerie nogmaals de DJZ-nota Gebruik Osint toegezonden (zie 1903)	RE Update Samenwerking Desinformatie .
0207	[REDACTED] [REDACTED]	[REDACTED] (BS/DJZ)	Terugkoppeling van [REDACTED] en [REDACTED] mbt gesprek dat hij gevoerd heeft met [REDACTED] over samenwerking met NP	 RE Svz LIMC en NPmandaat.msg
0807	[REDACTED] [REDACTED] (JZ OOCL)	[REDACTED] (DJZ)	Terugkoppeling meeting LIMC over tool Meltwater ; AVG- coörd CLAS [REDACTED] [REDACTED] was hierbij tevens aanwezig tbv beoordeling of er sprake was van verwerking persoonsgegevens; [REDACTED] spreekt nogmaals haar zorg	 Terugkoppeling meeting LIMC tool n

			uit over het feit dat ondanks herhaalde uitleg niet begrepen wordt dat bij 'inzet' buiten inzet er geen bevoegdheden ontstaan.	Ministerie van Defensie STAF CLAS KABINET Datum 15 januari 2021
1607			Geforwarde vraag van DJZ inzake 'ontstane beroering in het Haagse over opduiken Desinformatie Weekly's LIMC'	 FW Verwerkersafsprake
1707		O.a. DJZ (), FG CLAS JZ ()	Aangegeven dat er nog geen bevoegdheid is tot steunverlening NCTV en dat dit bekend was bij C-LIMC; verrast over 'Desinformation weekly'	Re Verwerkersafspraken samenwerking I
2307	(JZ OOCL)	-LIMC)	Uiteenzetting juridisch kader werkzaamheden LIMC irt desinformatie	Nadere toelichting desinformatie.msg
2407	OOCL)	(DJZ)	Doorsturen mailtrail incl. mail 2307 en reactie daarop van over desinformatie en LIMC-producten irt desinformatie. Zorg geult dat LIMC verder gaat dan initieel geschetst.	Fwd Nadere toelichting desinformatie.msg
1908		DJZ	Bericht dat met aansluit bij het LIMC-overleg op 26/08 (OOCL, CLAS, MIVD, DJZ, HDB, DOPS)	 FW LIMC Weekly Update Desinformat
2508	OOCL)		LIMC meldt dat er een MB-verzoek aankomt van het Veiligheidsberaad. Veiligheidsberaad ontvangt al enige tijd producten van het	 RE LIMC - meeting morgen Heads-up

			LIMC maar tot nu toe nog steeds zonder juridische grondslag en getekende verwerkersovk, LIMC wil eea formaliseren middels MB	Ministerie van Defensie STAF CLAS KABINET Datum 15 januari 2021
2708	[REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] OOCL)	[REDACTED]	Geforward e-mailbericht [REDACTED] 2708 met bericht beëindiging verspreiden producten LIMC, nav interne heroverwegingen	 FW Beëindiging verzending product
2808	[REDACTED] [REDACTED]	JZ OOCL	Verzending vertrouwelijk verslag intern JZ over bijeenkomst 26/08	Terugkoppeling bijeenkomst L MC 26
1610	[REDACTED] CLAS	[REDACTED] LIMC)	Uitvoerige mail over uitleg grondslagen verwerking persoonsgegevens AVG nav verzoek vanuit LIMC om door LIMC aangedragen optie te bezien. Mail volledig afgestemd met JZ OOCL [REDACTED], DJZ [REDACTED] en DGB [REDACTED]. Bevat tevens verzoek tot bezoek JZ CLAS aan LIMC. Reactie [REDACTED]	 Fwd AVG perikelen en de UAVG.msg
1711	JZ CLAS	LIMC	Bezoek gebracht aan LIMC. Nogmaals uitgelegd: kaders; belang van aan voorkant betrekken jurist en detailuitleg over waar men advies over vraagt. Winstwaarschuwing gegeven dat document juridische kaders geen antwoord zal geven op specifieke vragen, maar indicatief zal zijn voor vraag of er	nvt

			bevoegdheden zullen ontstaan.	Ministerie van Defensie STAF CLAS KABINET
2011	██████████ (JZ CLAS	██████████ (DJZ)	Mail met track changes/comments op concept-document juridische kaders voor activiteiten in informatieomgeving	 Datum 15 januari 2021 20201113-DJZ-CON CEPT-Juridische kad
1712	██████ CLAS	██████████	Bevestiging ██████ CLAS dat C-LAS geen adviezen in de wind geslagen heeft.	 LIMC.msg

Koninklijke Landmacht

5421

AAN: Commandant Landstrijdkrachten

AFSCHRIFT AAN: Commandant OOCL

Ministerie van Defensie

STAF CLAS
KABINET

Locatie
Utrecht - Kromhoutkazerne
Herculeslaan 1
Utrecht

Postadres
Postbus 90004
3509 AA UTRECHT
MPC 55A

Contactpersoon

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

www.landmacht.nl

Datum
21 januari 2021

memo

Generaal,

Naar aanleiding van de gesprekken in de afgelopen periode waarin u samen met betrokkenen terug heeft gekeken op de opdracht aan het LIMC, doe ik u hierbij de weergave van uw commandanten-appreciatie alsmede die van C-OOCL toekomen.¹ Waar relevant is de appreciatie in een apart kader voorzien van een juridische duiding. Tevens is een reactie van C-TOC toegevoegd.

Een context van onzekerheid

De uitbraak van COVID-19 vormde een grote bedreiging voor de Nederlandse samenleving. Afschrikwekkende beelden uit Italië, de premier die voor het eerst sinds de oliecrisis het volk toespreekt en ons land voorbereidt op een situatie met beperkte bewegingsvrijheid en ziekenhuizen die vollopen met COVID-patiënten.

De beginperiode van de landelijke aanpak van deze crisis kenmerkte zich door het op gang komen van de civiele *command* en *control* structuren en de inrichting van de afstemmingsfora binnen de overheid.

Te verwachten impact op de landmacht

Al snel werd duidelijk dat de impact op de krijgsmacht en dus ook de landmacht substantieel zou zijn. In de landen om ons heen zagen we ook de inzet van krijgsmachten ter ondersteuning van civiele autoriteiten. Een dergelijk beroep van civiele autoriteiten op de krijgsmacht was in Nederland te verwachten. Tevens was de inschatting dat de COVID-19 pandemie impact zou hebben op de continuering van de bedrijfsprocessen van de landmacht alsmede de gereedstelling en inzet van landmacht-personeel in de uitzendgebieden.

Behoefte aan overzicht

In een dergelijke – chaotische – situatie is het militair gebruik om zo snel mogelijk een overzicht van de toestand te genereren² en indien mogelijk een inschatting voor planningsdoeleinden. Deze stap in de militaire commandovoering heet de evaluatie van de toestand. Dit om (1) de negatieve effecten van de COVID-19 pandemie voor de inzetbaarheid van landmacht-personeel voor reguliere bedrijfsvoering zoveel mogelijk te beperken; om (2) de negatieve effecten van de

¹ Naast C-OOCL zijn tevens C-LIMC, D-K&O, JZ CLAS en JZ OOCL en C-TOC betrokken.

² Situational Awareness (SA) en Situational Understanding (SU) als pijlers van Informatie Gestuurd Optreden (IGO)

COVID-19 pandemie voor gereedstelling en instandhouding van CLAS-eenheden voor internationale operaties zoveel mogelijk te beperken; en om (3) voorzorgsmaatregelen te treffen zodat we klaar zouden staan voor het geval de Nederlandse samenleving een beroep op ons zou doen om op korte termijn militaire bijstand en steun te verlenen ter ondersteuning van civiele autoriteiten betrokken bij de crisisbestrijding.

Ministerie van Defensie

STAF CLAS
KABINET

Datum
21 januari 2021

De behoefte aan een zo volledig mogelijk omgevingsbeeld gold ook voor de civiele instanties. Zo bleek al vanaf het begin van de crisis³ toen het ministerie van BZK aan alle betrokken overheidsorganisaties vroeg om informatie te delen⁴.

Oogmerk minister-president

De overheid is onder aanvoering van de minister-president de COVID-19 pandemie gaan bestrijden. Al direct was duidelijk dat met 50% van de informatie wel 100% van de besluiten genomen moest worden. De minister-president gaf dan ook zonder omhaal van woorden aan (bij herhaling): "alleen samen krijgen we corona er onder".

OPERATIEORDER 2020-710 RESILIENCE

Vanuit de geschetste context is OPERATIEORDER 2020-710⁵ uitgegeven. In deze order krijgt het Territoriaal Operatiecentrum (TOC) de opdracht om in het kader van de crisis militaire bijstand en steunverlening gereed te stellen en in voorkomend geval te coördineren.

De keuze voor het TOC was snel gemaakt, gelet op de werkwijze en structuur die daar opgebouwd was voor de *Host Nation Support* ten behoeve van EX DEFENDER EUROPE 20. Om die taken te kunnen uitvoeren was het uit de DV2018 voortvloeiende TOC inmiddels *initial operational capable* (IOC). Door de contacten met een scala aan civiele instanties en de veiligheidsregio's om de HN taken te kunnen uitvoeren bleek dit Command & Control-element bij uitstek geschikt om de focus per ommekeer te verleggen naar de coördinatie van de nationale inzet vanuit de landmacht, in nauwe coördinatie met de DOPS. Overigens is die aansturing ook een taak voor het TOC.

Civiele crisisorganisatie

In korte tijd werd door de overheid een structuur opgericht met diverse bestaande (zoals het LOCC) en nieuwe onderdelen (zoals het LCPS en het LOT-C) waarin ook militairen als liaison werden ondergebracht. Diverse departementen, waaronder Defensie, waren een partner binnen dit ecosysteem. Defensie, in casu het TOC, vormen binnen dit ecosysteem de zogenaamde 'groene kolom'. Het TOC bleek daarbij vanuit de Environment Cell te voorzien in SA/SU die de andere netwerkpartners maar beperkt kennen.

Informatiebehoefte

Het LOT-C hanteerde voor de informatiebehoefte en coördinatie een raamwerk dat het uit OACB kwam.⁶

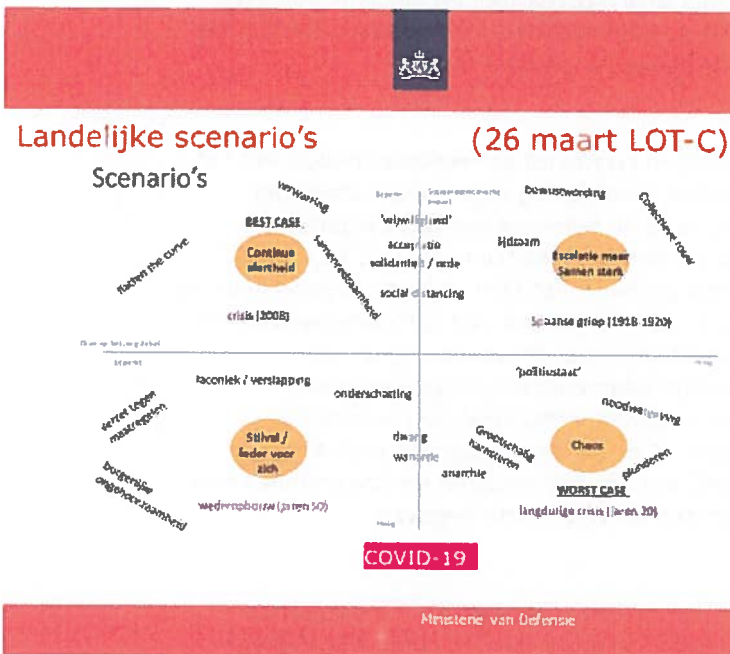
³ 17 maart 2020

⁴ Zie memo 20201201 contacten informatie delen LIMC

⁵ 20 maart 2020

⁶ Vanaf 26 maart 2020

Dit raamwerk schetst een aantal mogelijke scenario's die na analyse ook geschikt bleken voor het CLAS om rekening mee te houden bij het leveren van capaciteiten in militaire ondersteuning van civiele autoriteiten. Dit betrof (horizontale as) medisch-geneeskundige ondersteuning met planners, AMV-ers, artsen, geneeskundige ondersteuning en ook het inrichten van noodmortuaria; sociaaleconomische ondersteuning (verticale as) waarbij het om bijspringen bij voedselbanken gaat en het verzorgen van transporten; tot slot het inschatten van effecten in de maatschappij die zich uiten door wanordelijkheden of demonstraties, wat kan leiden tot overbelasting bij de politie en hulpdiensten en daarmee verzoeken tot steun door de krijgsmacht.

Capaciteitsontwikkeling

Voornoemde informatiebehoefte leidde tot de opdracht van C-LAS aan C-OOCL (middels FRAGO 003 bij operatieorder 2020-710) om op basis van een eerder bedacht concept een Land Information Maneuver Center (LIMC) te vormen. Het concept van een LIMC maakte reeds deel uit van de doorontwikkeling van de landmacht naar een informatie gestuurde organisatie, maar was op dat moment nog niet als eenheid opgericht.

Het LIMC is primair ontwikkeld ten behoeve van hoofdtak 1 en 2 en kan – in voorkomend geval – ook voor nationale taken (hoofdtak 3) worden ingezet. Het LIMC diende om de eerder genoemde SA en SU voor C-LAS te genereren, om hem (*in casu* het TOC) op basis van open en semi-gesloten bronnen⁷, dus UNCLASS informatie, te voorzien van *insight* en *foresight*. Tegelijkertijd droeg deze opdracht bij aan de ontwikkeling en gereedstelling van deze nieuwe capaciteit voor de toekomst. Daarbij is expliciet aangegeven dat dit moest plaatsvinden binnen de

⁷ Dit betreft bronnen waarvoor een abonnement benodigd is, zoals een krantenabonnement.

vigerende wet- en regelgeving.⁸ Deze opdracht is door C-OOCL middels FRAGO 001 bij OPERATIEBEVEL 2020-025⁹ VAN C-OOCL aan C-LIMC verstrekt.

Ministerie van Defensie
STAF CLAS
KABINET

Directeur K&O Staf CLAS kreeg separaat opdracht om de capaciteitsontwikkeling te ondersteunen volgens de methodiek van het *NATO CD&E Capability Development* en toe zien op een procesmatig juiste aanpak waarvan onder andere tussentijdse evaluaties deel uitmaken. Dit in lijn met eerdere studies en de SKIA.

Datum
21 januari 2021

FRAGO 001 bij OPERATIEBEVEL 2020-025

De opdracht van C-LAS aan C-OOCL heeft geleid tot de opdracht aan C-LIMC zoals hierboven opgenomen. Omdat duidelijk was dat ondersteuning van de crisisbestrijding zou vallen of staan met analysecapaciteit en mogelijk lang zou kunnen duren werd besloten om deze op één locatie te concentreren en daarmee de effectiviteit en het voortzettingsvermogen te garanderen.

Vigerende wet- en regelgeving

De meest relevante wet- en regelgeving in relatie tot de werkzaamheden van het LIMC betrof de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming (UAVG), in relatie tot de vraag of en, zo ja, in hoeverre het was toegestaan persoonsgegevens te verwerken. Via de juridische kanalen (DJZ, JZ CLAS en JZ OOCL) is er uitgebreid en goed contact geweest met LIMC over de beperkingen die de UAVG voorschrijft met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens en welke consequenties die beperkingen hadden voor de uitvoering van de opdracht. Er zijn in de commandantenlijn geen opdrachten gegeven om persoonsgegevens te verwerken. Zoals bekend onderzoekt de Functionaris Gegevensbescherming (FG) momenteel of er persoonsgegevens zijn verwerkt. Tevens was het duidelijk voor het LIMC dat het zich met zijn werkzaamheden niet op het terrein van de inlichtingendiensten en WIV mocht begeven.

Producten

Het LIMC bleek na enkele weken in staat om op grond van PMESII-activiteiten (landenstudies), verrijkt met *data-science* op basis van open en semi-gesloten bronnen, een omgevingsbeeld te kunnen geven en een voorspelling te kunnen doen over hoe de toestand in Nederland zich als gevolg van de corona-crisis zou kunnen ontwikkelen. Deze resultaten werden opgenomen in wekelijkse producten en gepresenteerd tijdens de dagelijkse *Commanders Update Brief* (CUB) via de Environment Cell van het TOC.

Juridische appreciatie

De opdracht past binnen de gereedstellingen en instandhoudingstaak van C-LAS (art. 13 Algemeen Organisatiebesluit). Interne ontwikkeling van SA en SU vereist geen nadere specifieke juridische grondslag. Er was in juridisch opzicht derhalve geen belemmering voor het LIMC om hun producten met het TOC te delen en militairen geplaatst bij organisaties in de crisisstructuur, mits werd voldaan aan wet- en regelgeving.

⁸ "Richt in en lever in DS aan TOC een Land Information Manoeuvre Centre (LIMC) om binnen de vigerende regelgeving en ICCW KMAR bij te dragen aan de SASU van CLAS teneinde een bijdrage te kunnen leveren aan civiele overheden."

⁹ 20 maart 2020

Samenwerken in de crisis

Defensie is sinds jaar en dag opgenomen in de structuur van veiligheidspartners. Dat het TOC dus als partner in het ecosysteem de crisis bestrijdt is dan ook niet verwonderlijk.¹⁰ Bovendien waren en zijn diverse militairen als liaison werkzaam bij civiele organisaties in het ecosysteem (LOT-C, LOCC, LCPS en NCTV).

Het oogmerk van de minister-president "alleen samen krijgen we corona er onder" in de grootste crisis na de Tweede Wereldoorlog, liet weinig aan de verbeelding over: we moeten het met elkaar doen om deze pandemie het hoofd te kunnen bieden. Deze oproep hebben we in het licht geplaatst van eerdere crises opgevat waarbij uit evaluaties¹¹ is gebleken dat overheden te weinig hebben samengewerkt (informatie gedeeld).

Delen van informatie

Al snel werd duidelijk dat bij beslissers in crisisorganisaties ook buiten Defensie behoefte bestond aan analyse en plancapaciteit om op diverse functiegebieden overzicht te krijgen over de impact van de crisis op de maatschappij. Dit vroeg om een grondige multidisciplinaire aanpak, zodat zij inzicht konden krijgen in de gevolgen van de crisis, vervolgens konden begrijpen wat dit betekende voor de maatschappij en mogelijk aanbevelingen kunnen doen die de besluitvorming van de beslissers ondersteunt. In de gewenste aanpak werd ook al snel naar de landmacht gekeken, inmiddels was namelijk bij de veiligheidspartners bekend dat het LIMC bruikbare producten maakte. Ons bereikten dan ook diverse verzoeken¹² om onze producten met partners in het ecosysteem te delen. Ook bleek dat veiligheidspartners hun informatie wilden delen met de landmacht, zo blijkt uit de toestemming die de Nationale Politie kreeg om producten met het LIMC te delen.

Juridische appreciatie

Het delen van deze informatie door Defensie met civiele autoriteiten is mogelijk op grond van militaire steunverlening of militaire bijstand, conform SG-A 990. Dit advies is ter harte genomen door met veiligheidspartners het proces te starten om te komen tot een dergelijke grondslag.

Grondslag delen van informatie

Terugkijkend is het delen van de producten een uitlegbaar besluit vanuit de realiteit van de bestrijding van de grootste crisis na de Tweede Wereldoorlog. Echter daarmee is het delen van de informatie juridisch niet afgedekt. Daarom is het LIMC in de zomer van 2020 ook opgedragen te stoppen met het delen van informatie. Dit besluit is genomen na het overleg dat op initiatief van het CLAS is georganiseerd met alle interne stakeholders. Tijdens dit overleg is tevens besloten met vereende krachten te werken aan beleidskaders voor activiteiten in het informatiedomein. Dit proces loopt nog.

¹⁰ Vóór instelling van het TOC vervulden de Action Centers van de Regionaal Militair Commandanten deze rol, zoals bijvoorbeeld bij de inzet rond de *Nuclear Summit* is gebeurd.

¹¹ Evaluatie Wet veiligheidsregio's en ook bijvoorbeeld de evaluatie van de Moerdijk ramp.

¹² Zie de verzoeken in het memo 20201201 contacten informatie delen LIMC.

Vanaf het begin van de crisis tot augustus 2020 is getracht tot een grondslag te komen. In het oog springend is het voorbereiden van een MSOB-verzoek door de NCTV en het voornemen tot een MSOB verzoek dat de veiligheidsregio's in de zomer gemeld hebben.

Ministerie van Defensie

STAF CLAS
KABINET

Datum
21 januari 2021

In de veronderstelling dat deze MSOB's rond zou komen is gelet op het urgente belang doorgegaan met het delen van informatie. Dit in lijn met eerdere ervaringen waar een MSOB achteraf wordt ingeregeld. Terugkijkend hadden we ons moeten realiseren dat er geen opdracht was van de DOPS om deze informatie te delen.

Om te komen tot een afgeronde MSOB-aanvraag volgen we drie principes. De eerste vraag is MOGEN (DJZ) we het en de tweede vraag is KUNNEN (DOPS en CLAS) we het. De eerste twee vragen zijn in het geval van de NCTV positief beantwoord. Pas enige tijd later (ten tijde van het eerste NRC interview in juni 2020) bleek dat de concept-MSOB aanvraag van de NCTV bij DGB ter afhandeling te liggen. De DGB heeft aangegeven moeite te hebben met het concept omdat expliciet gevraagd werd om de producten van het LIMC en niet om het beoogde effect waarna Defensie zelf had kunnen bezien waar ze het product hadden willen laten ontwikkelen (gekeken werd naar de MIVD). Na berichten hierover van de DGB aan de NCTV heeft de NCTV besloten om de MSOB aanvraag niet formeel in te dienen.

Blik vooruit

Het LIMC ligt op dit moment volledig stil en ontwikkelt dus ook geen producten voor de SA en SU van het CLAS, dit is een begrijpelijk politiek besluit. Met het oog op de voortdurende van de COVID-19 pandemie en voor de verdere ontwikkeling van het LIMC in het kader van hoofdtaak 1 en 2 een ongewenste situatie. Het is dan ook gewenst om – als de uitkomst van de FG positief is – spoedig met elkaar te komen tot het besluit om deze capaciteit weer aan te zetten voor intern gebruik. Hiertoe is het van belang om ook spoedig met elkaar te spreken over het kader dat de DS en met DJZ ontwikkelt.¹³ Daarbij zouden wij ook graag duidelijkheid verkrijgen over de vraag hoe we in de toekomst beter en gemakkelijker informatie met veiligheidspartners zouden kunnen delen (in crisissituaties).

¹³ Dit betreft het beleidskader, het moreel-ethisch kader en het juridisch kader, waarover ik reeds spreek in mijn Nota van 4 augustus 2020 aan de Minister van Defensie, referentie CLAS202001008.

Reactie C-TOC

De analyses van het LIMC zijn voor het TOC belangrijk geweest om een goed beeld te krijgen van de omgeving waarin de militaire bijstand en steun moest worden uitgevoerd.

Het LIMC heeft, in Directe Steun aan het TOC, met vele analyses een belangrijke ondersteuning geleverd bij het opbouwen van dit beeld van de omgeving in een periode waarin de *Environment Cell* van het TOC nauwelijks bezet was. Hierdoor kon worden geanticipeerd op mogelijke inzetten van de krijgsmacht in het kader van de bestrijding van Covid-19 met (het bieden van handelingsperspectief) en op de omstandigheden waarin die inzet plaats moest vinden. Dit was onder meer leidend voor de *'presence, posture and profile'* van het ingezette personeel, de voorbereiding van specialistische capaciteiten zoals het Speciaal Nazorgpeloton (voor het geval de lijkbezorging uitval zou vertonen) en de voorbereiding op de 2^e golf die door het LIMC accuraat werd voorspeld.

Het niet langer kunnen beschikken over de analyses van het LIMC is voor het TOC dan ook een gevoelig verlies.

Ministerie van Defensie

STAF CLAS
KABINET

Datum
21 januari 2021

[Redacted]
Van: [Redacted], BS/AL/DGB/DSK/CHU
Verzonden: donderdag 21 januari 2021 16:26
Aan: [Redacted] BS/AL/DGB/DSK/CHU
Onderwerp: FW: Stukken bespreking stand van Zaken LIMC, do 21 jan. 12.00-13.00 uur
Bijlagen: 20210121 Commandanten appreciatie LIMC.pdf

Van: [Redacted], CLAS/ST CLAS/KAB/SIE ALGOST
Verzonden: donderdag 21 januari 2021 15:48
Aan: [Redacted] BS/AL ; [Redacted] BS/AL ; [Redacted] BS/AL/DS ; [Redacted] CLAS ; [Redacted]
Onderwerp: RE: Stukken bespreking stand van Zaken LIMC, do 21 jan. 12.00-13.00 uur

Dames, heren, admiraal, generaals,

Op verzoek van [Redacted] stuur ik u hierbij de commandantenappreciatie, ik begrijp dat daarover gesproken is tijdens uw overleg eerder vandaag.

Groet,
 [Redacted]

[Redacted]
 [Redacted]
 [Redacted]
Koninklijke Landmacht
Kabinet Commandant Landstrijdkrachten
 Kromhoutkazerne K9 | Herculeslaan 1 | 3584 AB Utrecht
 Postbus 90004 | 3509 AA Utrecht | MPC 55A

.....
 [Redacted]
 [Redacted]
 [Redacted] @mindef.nl

Van: [Redacted] @mindef.nl>
Datum: woensdag 20 januari 2021 om 09:56:48
Aan: [Redacted] BS/AL" [Redacted] @mindef.nl>, [Redacted] BS/AL" [Redacted] @mindef.nl>, [Redacted] BS/AL/DS" [Redacted] @mindef.nl>, [Redacted] BS/AL/DGB" [Redacted] @mindef.nl>, [Redacted] BS/AL/DGB/DSK" [Redacted] @mindef.nl>, [Redacted] CLAS" < [Redacted] @mindef.nl>, [Redacted] BS/AL/DS" [Redacted] @mindef.nl>, [Redacted] S/AL/DCO" [Redacted] @mindef.nl>, [Redacted] BS/AL/DJZ" < [Redacted] @mindef.nl>
Cc: "%Secretaris-Generaal, BS" [Redacted] @mindef.nl>, [Redacted] BS/AL/DGB/DSK/CHU" [Redacted] @mindef.nl>
Onderwerp: Stukken bespreking stand van Zaken LIMC, do 21 jan. 12.00-13.00 uur

Allen,

Bijgaand stuur ik jullie bijgaand de agenda en bijbehorende stukken voor het LIMC overleg van morgen.

Met vriendelijke groeten,

-----Original Appointment-----

From: [REDACTED] BS/AL <[REDACTED]@mindef.nl>

Sent: maandag 18 januari 2021 12:42

To: [REDACTED] ., BS/AL; [REDACTED] ., BS/AL; [REDACTED] , BS/AL/DS; [REDACTED]
BS/AL/DGB; [REDACTED] , CLAS; [REDACTED]

Subject: Bespreking stand van Zaken LIMC

When: donderdag 21 januari 2021 12:00-13:00 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlin, Bern, Rome, Stockholm, Vienna.

Where: MS Teams

Van: [redacted] CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ/BUR O&I
Verzonden: donderdag 21 januari 2021 15:55
Aan: [redacted] BS/AL/DJZ/Clust. INT
Onderwerp: FW: Juridische kaders

My take (voorbereidend op de discussie die ik hierover met C-LAS zal moeten voeren) en sonderend bij jou:

- oefenen en trainen: als zwaarmacht beschikken we over methoden en middelen die bij gebruik inbreuk maken op grondrechten van burgers. Oefenen en trainen in het gebruik ervan doen we daarom op daarvoor aangewezen en ingericht terreinen: oefenterreinen, of in het publieke domein, maar dan op een manier die geen inbreuk maakt op die grondrechten. Voor de hand liggend grondrecht is, als voorbeeld: het recht op leven. Daarom oefenen we onze artillerie op het ASK en niet op de binnenstad van Utrecht. Wat je in het domein van IGO/IM idealiter nodig hebt voor O&T is dus een digitaal ASK. Dat dat lastig te realiseren is, is evident, maar dat betekent niet per se dat het niet kan. Daar zullen ongetwijfeld beperkingen in zitten die het niet mogelijk maken om het 100% realistisch te maken, maar dat is oefenen in een oefenterrein ook niet. Dit wordt overigens ook geopperd in een studie van DT&O over het incorporeren van hybrid defense binnen O&T CLAS.
- Permanent engagement is in mijn beleving permanente inzet: we doen dingen dan in het echt, niet om te oefenen en te trainen (dat kan wel een side-effect zijn, maar daar gaat het dan niet primair om). Dat is nieuw, en dat vraagt dus om shaping van mn de politiek, maar volgens mij is het staatsrechtelijk mogelijk in het kader van de eerste hoofdtaak, wellicht ook voor de tweede hoofdtaak, maar in het kader van de derde hoofdtaak zal dat veel lastiger zijn.

Eens?

From [redacted] CLAS/ST CLAS/KAB/SIE ALGOST
Sent: donderdag 21 januari 2021 15:29
To: [redacted], CLAS/ST CLAS/DIR K&O : [redacted] CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ/BUR O&I
Cc: [redacted] CLAS/ST CLAS/KAB/SIE ALGOST [redacted] CLAS
Subject: FW: Juridische kaders

Ter bespreking.

[redacted] BS/AL/DGB/DSK [redacted] @mindef.nl>
Verzonden: donderdag 21 januari 2021 14:02
Aan [redacted], BS/AL/DS [redacted] @mindef.nl>; [redacted] CLAS
[redacted] @mindef.nl>
Onderwerp: Juridische kaders

DJZ komt met juridische kaders, dat is de facto een handleiding uitgaande van bestaande wetgeving.

Kreeg indruk dat jullie vraag meer is hoe kunnen we de vrije hand krijgen om , zonder toezicht, onze mannen en vrouwen tijdens oefeningen maximaal gebruik te kunnen laten maken om in nationale domein te

werken met informatievergaring , -verwerking, gedragsbeïnvloeding , daarbij geruismakend van alle mogelijkheden die technologie biedt.

En tevens hoe krijgen we niet alleen voor oefening maar ook voor permanent engagement in nederland de ruimte in wet en regelgeving om alles te doen wat nodig is om belangen Nederland te beschermen.

Of gaat het om specifieke casusposities?

Per geval met DJZ nadenken over specifieke oplossingen vanuit bestaande wet/regelgeving is denk ik sneller realiseerbaar dan het verkrijgen van het noodzakelijke politieke , interdepartementale en maatschappelijke draagvlak voor bovenstaande grotere ambitie. Welke weg zou volgens jullie snel tot draagvlak leiden, kijkend naar de diverse stakeholders/ketenpartners?

Aan: SG, CDS
Van: DJZ
i.a.a.: DGB
Ter informatie

KD: Ambtlijke leiding
Directie Juridische Zaken

Locatie
Den Haag - Plein-
Kalvermarkt.
Kalvermarkt 32
's-Gravenhage

Postadres
Kalvermarkt 38
2511 CB 'S-GRAVENHAGE
MPC 588

Datum
4 februari 2021

Onze referentie
BS2021002327

Bij beantwoording, datum,
onze referentie en onderwerp
vermelden.

nota

Juridische appreciatie activiteiten LIMC

Inleiding

Zoals gevraagd in het LIMC overleg van 21 januari ontvangt u hierbij de juridische appreciatie over de activiteiten van het LIMC.

Deze juridische appreciatie van de activiteiten van het LIMC is gebaseerd op de opdracht aan het LIMC zoals die op basis van de toelichting in de commandanten appreciatie LIMC van het CLAS van 21 januari 2021 is ingevuld. Deze appreciatie betreft alleen het bestaan van een grondslag (en de daarvan afgeleide bevoegdheden) voor de activiteiten en niet de toepassing van de AVG als onderdeel van de uitoefening van eventuele bevoegdheden.

Toelichting

Opdracht van het LIMC

De opdracht aan het LIMC zoals verwoord in de diverse operatiebevelen en daarbij behorende FRAGO's was om *"binnen de vigerende regelgeving [...] bij te dragen aan de SA/SU van CLAS teneinde een bijdrage te kunnen leveren aan civiele overheden"*.

Daaraan is in het oogmerk van C-OOCL toegevoegd *"Beschouw alle beschikbare en relevante informatie, uit open en semi-gesloten bronnen, over de COVID-19 crisis, teneinde SA-SU te genereren voor CLAS en civiele overheden IRT COVID-19 crisis. Hierdoor worden militaire en civiele besluitvormingsprocessen gevoed met inzicht en waar mogelijk handelingsperspectief."*

In frago 004 bij operatiebevel 2020-039 van OOCL is de taak van het LIMC als volgt verwoord:

"Het Land Information Manoeuvre Centre (LIMC) genereert in een experimentele vorm Situational Awareness (SA) en Situational Understanding (SU) voor het CLAS en civiele overheden over de COVID-19 crisis. Hierdoor worden militaire en civiele besluitvormingsprocessen gevoed met inzicht en waar mogelijk handelingsperspectief. Door het inrichten van het LIMC draagt het OOCL op een slimme manier bij aan het continueren van de essentiële processen binnen de Nederlandse samenleving en Defensie in tijden van crisis."

Taakstelling CLAS

Inzet van de krijgsmacht voor nationale taken is - afgezien van enkele structurele taken die zijn vastgelegd in wet- en regelgeving, of in geval van structurele ondersteuning van civiel gezag in convenanten of arrangementen - alleen mogelijk op basis van bijstand of MSOB.

Het verrichten van activiteiten die niet tot de eigen (gereedstellings- en instandhoudings)taak behoren, betreft inzet waarvoor een grondslag vereist is en die wordt uitgevoerd in opdracht van de politiek en onder (militaire) aansturing van de CDS.

KD:Ambtelijke leiding
Directie Juridische Zaken

Datum
4 februari 2021

Onze referentie
BS2021002327

De omstandigheid dat defensie was opgenomen in de structuur van veiligheidspartners biedt geen grondslag om buiten de eigen (gereedstellings)taak of buiten de opgedragen bijstand of MSOB, activiteiten te ontplooiën in het nationale domein. Ook de vraag van andere overheidsorganisaties om informatie te delen, biedt geen grondslag om informatie te genereren die niet tot de eigen taak behoort. Dit is alleen anders in geval van een gehonoreerd bijstands- of MSOB-verzoek.

Dat betekent dat een overzicht van de geschiktheid, capaciteit en beschikbaarheid van diverse militaire capaciteiten binnen de eigen taakstelling geproduceerd en gedeeld had mogen worden met relevante civiele autoriteiten in het kader van de samenwerking met deze autoriteiten in verband met de steunverlening door defensie. Echter, een algemene vraag van andere overheidsorganisaties om informatie te delen over desinformatie biedt geen grondslag om op zoek te gaan naar deze informatie, deze te analyseren en deze informatie en analyses te verspreiden.

Het opbouwen van een zo volledig mogelijk omgevingsbeeld tijdens internationale militaire operaties vindt plaats op basis van de internationaalrechtelijke grondslag voor de operatie en het daarop gebaseerde mandaat. Voor het ondersteunen van civiele autoriteiten in Nederland bestaat een dergelijke grondslag voor het opbouwen van een zo volledig mogelijk omgevingsbeeld niet, voor zover dat geen deel uitmaakt van de bijstand of MSOB. Dat geldt niet alleen voor de uitvoering van bijstand of MSOB, maar ook voor de voorbereiding daarop, en *a fortiori* voor het voorbereiden op een mogelijk bijstands- of MSOB-verzoek. De verzoekende civiele autoriteit is verantwoordelijk voor het verschaffen van de nodige informatie om een verzochte bijstand of MSOB goed uit te kunnen voeren. Als naar het oordeel van defensie aanvullende informatie nodig is om de bijstand of MSOB goed uit te kunnen voeren kan het (kunnen) voorzien van die aanvullende informatie ook opgenomen worden in het bijstands- of MSOB-verzoek als aanvullend verzoek of aanvullende taak of opdracht.

Dat betekent dat 'het inschatten van effecten in de maatschappij die zich uitlen door wanordelijkheden of demonstraties, wat kan leiden tot overbelasting bij de politie en hulpdiensten en daarmee verzoeken tot steun door de krijgsmacht' niet mogelijk is zonder gehonoreerd bijstands- of MSOB-verzoek van een daartoe bevoegde civiele autoriteit (voor zover dit niet al de taak is van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten). Dat geldt ook voor 'het kunnen doen van een voorspelling over hoe de toestand in Nederland zich als gevolg van de corona-crisis zou kunnen ontwikkelen'. Het gebruiken van prognoses van de daarvoor verantwoordelijke civiele partners over de bezetting van IC bedden die verstrekt zijn in het kader van de lopende samenwerking is mogelijk om zo zicht te houden op de uitvoering van de steunverlening. Het zelf produceren van deze prognoses ten behoeve van civiele autoriteiten is zonder een daartoe strekkend bijstands- of MSOB-verzoek echter niet mogelijk.

Voor zover de behoefte zou bestaan om ter uitvoering van of vooruitlopend op (mogelijke) bijstand of steunverlening zelf te voorzien in een aanvullende informatiepositie – bij gebrek aan adequate informatie van de daarvoor verantwoordelijke civiele autoriteiten – behoort de uitvoering daarvan niet tot de gereedstellingstaak van een OPCO. Die uitvoering behoort tot de aansturing van de inzet onder verantwoordelijkheid van de CDS. Het zelf voorzien in een aanvullende informatiepositie is alleen mogelijk binnen de kaders die van toepassing zijn op de taken en bevoegdheden van de CDS. Bovendien vereist het anticiperen op verzoeken die de gereedstelling op basis van de AGDEF zouden kunnen overstijgen (ook wat betreft inzet voor de derde hoofdtaak), afwegingen en prioriteitstellingen die tot de verantwoordelijkheid van de CDS behoren.

KD: Ambtelijke leiding
Directie Juridische Zaken

Datum
4 februari 2021

Onze referentie
BS2021002327

Voor zover gesuggereerd zou worden dat het als 'oogmerk' gepresenteerde credo van de minister president 'alleen samen krijgen we corona eronder' een grondslag zou vormen voor activiteiten die anders alleen mogelijk zijn op basis van bijstand of MSOB, wordt daarmee miskend dat ook in tijden van crisis het recht onverminderd van toepassing blijft.

Delen van informatie zonder bijstands- of steunverleningsverzoek

Het delen van relevante informatie met andere overheidspartners waarmee (nota bene in het kader van steunverlening) wordt samengewerkt is niet alleen wenselijk, maar – met inachtneming van eventuele wettelijke beperkingen en voorwaarden – ook toegestaan. Daarvoor is zelfs geen bijstands- of MSOB-verzoek nodig. De te delen informatie is echter beperkt tot de relevante informatie die op basis van de eigen taak en verantwoordelijkheid binnen de organisatie beschikbaar is. Zoals hiervoor is toegelicht, biedt een verzoek om bepaalde informatie te delen echter geen grondslag om deze informatie zelf te genereren voor zover deze informatie niet tot de zelfstandige taak en verantwoordelijkheid van de eigen organisatie behoort.

De in de commandantenappreciatie opgenomen stelling dat het delen van informatie juridisch niet afgedekt was, is dan ook alleen juist voor zover dat betrekking heeft op het delen van gegenereerde informatie die niet tot de eigen taak en verantwoordelijkheid van het CLAS behoort.

Voor het genereren van die informatie had er inderdaad een gehonoreerd MSOB-verzoek moeten zijn. Die MSOB was dan geen grondslag geweest voor het delen, maar voor het onder aansturing en verantwoordelijkheid van het verzoekende civiele gezag genereren van de gevraagde informatie.

In de commandantenappreciatie wordt terecht geconcludeerd dat er geen opdracht was van DOPS om informatie te delen. Er was ook geen sprake van een formeel steunverleningsverzoek, noch van een instemming met dat verzoek. Voor zover gesuggereerd wordt dat op basis van ervaring alvast begonnen kon worden met uitvoering omdat MSOB's vaker achteraf worden ingeregeld, wordt daarmee miskend dat er in dergelijke gevallen wel sprake is van een formeel verzoek van een daartoe bevoegde civiele autoriteit en ook van instemming met dat verzoek en dat alleen de papieren afwikkeling vanwege het spoedeisende karakter achteraf plaatsvindt. Ook in die gevallen wordt de opdracht gegeven door DOPS. In het onderhavige geval ontbrak het aan al deze elementen.

Conclusie

De opdracht zoals geformuleerd in de operatiebevelen om "binnen de vigerende regelgeving [...] bij te dragen aan de SA/SU van CLAS teneinde een bijdrage te kunnen leveren aan civiele overheden" behoort tot de taak van het CLAS, zowel met het oog op reeds lopende steunverleningen als met het oog op voorziene steunverleningen, voor zover dit beperkt is tot inzicht in de gereedheid en beschikbaarheid van capaciteiten in de eigen organisatie.

De invulling die – gebaseerd op de commandantenappreciatie – aan deze opdracht is gegeven, is echter verder gegaan dan de (gereedstellings- en instandhoudings)taak van het CLAS. Ook was er geen andere grondslag – op basis van bijstand of MSOB – om deze informatie te genereren, te analyseren en te verspreiden.

Voor zover de grondslag voor het genereren van de informatie ontbrak, heeft ook het delen van die informatie met civiele overheden, in afwezigheid van een daartoe strekkend (en gehonoreerd) bijstands- of MSOB verzoek, zonder grondslag plaatsgevonden.

KD:Ambtelijke leiding
Directie Juridische Zaken

Datum
4 februari 2021

Onze referentie
BS2021002327

DIRECTEUR JURIDISCHE ZAKEN

Van: [redacted] BS/AL/DGB/DSK/CHU
Verzonden: donderdag 4 februari 2021 17:33
Aan: [redacted], BS/AL/DGB/DSK/CHU
Onderwerp: FW: Juridische appreciatie activiteiten LIMC
Bijlagen: 20210204-DJZ-Nota-Juridische appreciatie activiteiten LIMC.pdf

Van: [redacted] BS/AL/DGB/DSK [redacted]@mindef.nl>
Verzonden: donderdag 4 februari 2021 13:56
Aan: [redacted] BS/AL/DCO [redacted]@mindef.nl>; [redacted] CLAS
[redacted]@mindef.nl> [redacted] BS/AL/DGB <[redacted]@mindef.nl>
CC: [redacted] BS/AL/DGB/DSK/CHU [redacted]@mindef.nl>; [redacted], BS/AL/BSG
[redacted]@mindef.nl>
Onderwerp: FW: Juridische appreciatie activiteiten LIMC

LS
Vooruitlopend op agenda van ons eerstvolgende overleg alvast een van de stukken, opdat een iedere op hetzelfde moment is geïnformeerd,

Mvg
[redacted]

From: [redacted], BS/AL/DJZ
Sent: donderdag 4 februari 2021 13:40
To: [redacted], BS/AL [redacted]@mindef.nl> [redacted] BS/AL/DS
[redacted]@mindef.nl>
[redacted], BS/AL/DS [redacted]@mindef.nl> [redacted] BS/AL
[redacted]@mindef.nl>
Subject: Juridische appreciatie activiteiten LIMC

[redacted] gaand ter informatie de juridische appreciatie op de activiteiten van het LIMC, die ik jullie zojuist via X-post heb toegestuurd.

Omdat er altijd enige tijd gemoed is voordat het stuk jullie ook daadwerkelijk via X-post bereikt, stuur ik het jullie ter informatie ook per mail toe.

Met vriendelijke groeten, [redacted]

.....
Directie Juridische Zaken
Ministerie van Defensie
Plein Kalvermarkt Complex | Kalvermarkt 32 | 2511 CB | Den Haag | [redacted]
Postbus 20701 | 2500 ES | Den Haag | MPC 58 B
.....

Van: [REDACTED], CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ/BUR O&I
Verzonden: dinsdag 16 februari 2021 13:57
Aan: [REDACTED] BS/AL/DJZ/Clust. INT
Onderwerp: RE: DJZ-appreciatie irt COVID-order CLAS

[REDACTED] vat ik het zo goed samen:

In algemene zin:

1. Het is toegestaan voor een OPCO om voorafgaand aan mogelijke NATIONALE inzet SA/SU op te doen op grond van
 - a. informatie die reeds binnen het OPCO over de eigen gereedstelling beschikbaar was en/of
 - b. informatie die afkomstig is van civiele partners waarmee in het kader van reeds een lopende steunverlening wordt samengewerkt en/of
 - c. informatie die afkomstig is van civiele partners waaraan op dat moment geen steun wordt verleend, maar waarmee wel wordt samengewerkt (contacten mee bestaan, bijv. via uitbrengen van liaisons)
 - d. mits de SA/SU bijdraagt aan het voorspellende vermogen met betrekking tot de gereedstelling van eenheden
2. Het is een OPCO NIET toegestaan om voorafgaand aan mogelijke inzet SA/SU op te doen:
 - a. met informatie die nog niet voorhanden was, maar zelf gegenereerd is, ook niet als dit dient voor inzichten ten behoeve van de eigen gereedstelling; kortom: je mag niet zelf informatie genereren om te kunnen voorspellen of je ingezet gaat worden;
 - b. met de voorhanden zijnde informatie voorspellingen te doen die niet zuiver ten dienste staan van de gereedstelling van eenheden; kortom: je mag wel voorspellende vermogen, zoals LIMC, 'inzetten' als de focus ligt op het doen van uitspraken over de gevolgen van X of Y voor je gereedstelling.
3. Als we als krijgsmacht wel zelf informatie willen genereren ten behoeve van SA/SU dan is dat geen taak voor een OPCO, maar voor de CDS, voor zover hij dat zelf al mag .

Toegesplitst op het bevel ULTIMUM COVID-19:

1. Het is CLAS toegestaan om informatie te verzamelen die kan wijzen op de overgang naar het Most Dangerous-scenario, mits dit informatie is die CLAS zelf al had, bijvoorbeeld uit rapportages, of krijgt van civiele partners waar al mee wordt samengewerkt in het kader van reeds lopende steunverlening, zoals LOCC, NSGBO, LCPS en LOT-C.
2. Het is CLAS alleen toegestaan om eigen voorspellend vermogen te gebruiken als dit gebruikt wordt om uit te zoeken wat de overgang naar het Most Dangerous-scenario betekent voor de gereedstelling, en niet om voorspellingen te doen of het Most Dangerous-scenario zich daadwerkelijk gaat voltrekken.
3. Als CLAS onvoldoende heeft aan de informatie die ze van civiele partners krijgen en er behoefte bestaat om zelf informatie te genereren dan is dat geen taak van CLAS, maar van CDS.
4. Bestuurlijk: dit CLAS-bevel zou bij DOPS vandaan moeten komen.

Zo goed samengevat? Is voor mij even belangrijk, want ik ga natuurlijk vragen krijgen als ik dit aankaart.

Groet,

From: [REDACTED] r., CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ/BUR O&I
Sent: maandag 15 februari 2021 16:26
To: [REDACTED] BS/AL/DJZ/Clust. INT <[REDACTED]@mindef.nl>
Subject: DJZ-appreciatie irt COVID-order CLAS

In een op 11 feb jl uitgegeven COVID-order van CLAS (waar ik net, dus achteraf, kennis van neem), waarbij als Most Dangerous uitgegaan wordt van een situatie waarbij agv de VK-variant een 'Code Zwart'-scenario ontstaat (IC-en vol en agv daarvan triage), staat het volgende:

"Het CLAS opereert momenteel conform het geldende OPBEVEL 2020-722 PERSISTENCE. In deze fase wordt informatie verzameld die kan wijzen op een overgang naar het 'Most Dangerous' scenario. De genoemde indicatoren mbt dit scenario worden voortdurend beoordeeld [...]. Daartoe onderhoudt het TOC nauw contact met relevante civiele actoren zoals het LOCC, NSGBO, LCPS en LOT-C. RMC-en en hun liasonorganisaties doen dit op regionaal en lokaal niveau. Maatregelen worden voorbereid/uitgevoerd om bij het van kracht worden van het 'Most Dangerous' scenario de opdracht binnen het oogmerk uit te kunnen voeren. Hiertoe behoren het vaccineren van kritische geneeskundige capaciteiten waartoe nadere richtlijnen zullen volgen. CLAS-eenheden dienen erop voorbereid te worden om op 24/7 basis te kunnen functioneren. Op basis van informatie uit rapportages, overleg met civiele instanties en eigen voorspellend vermogen wordt besloten om over te gaan naar de waarschuwingsfase teneinde de voorbereidingen op een 'Code Zwart' scenario te kunnen intensiveren."

Dit is m.i. het opdoen van omgevingsbeeld ter voorbereiding op een mogelijke nationale inzet. We doen dit voor onszelf: nl, om te weten wanneer de overgang van een Most Likely naar een Most Dangerous-scenario zou kunnen plaatsvinden, zodat we kunnen inschatten welke gevolgen dit heeft voor de gereedstelling en instandhouding van CLAS-eenheden en om in voorkomend geval (conform opdracht C-LAS) civiele autoriteiten binnen het Koninkrijk tijdens 'Code Zwart' te kunnen ondersteunen.

Als ik de DJZ-appreciatie LIMC goed begrijp, mag bovenstaande niet zonder bijstands- of MSOB-verzoek. Klopt mijn beeld?

Groet,

[Redacted]

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Sectie Juridische Zaken
Staf CLAS

Staf CLAS
Sectie Juridische Zaken
Kromhoutkazerne | Herculeslaan 1 | 3509 AA | Utrecht
MPC 55A, 3584 AB Utrecht

[Redacted]
[Redacted]

Afwezig op vrijdag

Aan TB
Van HDB
Afgestemd met
PCDS, CZSK,
CLAS, CLSK,
DOSCO

nota

Onderwerp
Taakstelling Territoriaal Operatie centrum (TOC)

Ter vaststelling (hamerstuk)

Bestuursstaf
Hoofddirectie Beleid

Plein 4
MPC 58 B
Postbus 20701
2500 ES Den Haag
www.defensie.nl

Dossierhouder

[REDACTED]

Onze referentie
BS2018013879

Datum
02-07-2018

Bijlagen
1. Aantekening TOC
2. Eindrapport VOS (ter informatie)

Inleiding

In het Transitieberaad van 25 juni jl. is bij de behandeling van de taakstelling van het Territoriaal Operatie Centrum (TOC) besloten dat in een aangepaste versie het commentaar van CZSK wordt verwerkt en het vervolgens als hamerstuk te agenderen in het TB van 9 juli a.s. Tevens heeft er afstemming plaatsgevonden tussen CDOSCO en C-LAS over de budgetoverheveling en heeft er nog overleg plaatsgevonden met DDMO, C-LSK en DCo over een enkel detailpunt.

Gevraagde besluiten

Instemming met (1) de taakstelling van het Territoriaal Operatie Centrum (TOC) en (2) met de overdracht van het opdrachtnemerschap van de HDB aan het CLAS, waarbij de HDB betrokken blijft bij de beleidsmatige en bestuurlijke aspecten rond het TOC.

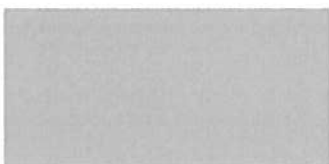
Onderbouwing

De onderhavige versie van de aantekening TOC is het resultaat van het hogergenoemde overleg. Er is overeenstemming bereikt over aanpassing van de tekst. Concreet gaat het om de volgende alinea's op blz. 1 en 2:

'In principe is bepalend voor de aansturing welke bevoegdheden in welk gezagsgebied (maritiem, land, lucht of cyber) dienen te worden uitgeoefend. D-DOPS zal in geval van een inzet in beginsel dát Opco aanwijzen als supported commander dat gezien het gezagsgebied daartoe het meest geëigend is. Andere Opco's kunnen worden opgedragen in een dergelijk geval op te treden als supporting commander. De onderlinge coördinatie verloopt via de operationele centra. Indien C-LAS wordt aangewezen als supported commander zal het TOC de inzet plannen, voorbereiden sturen en afwickelen. Daarbij wordt binnen CLAS gebruikgemaakt van de structuur van Regionaal Militair Commandanten met hun joint militair advies organisatie. Het TOC krijgt een defensiebrede personele vulling binnen de toegekende financiële kaders.'

Voorts is in de gehele tekst de term 'grondgebonden inzet' veranderd in de term 'nationale militaire (crisis)operaties op Nederlands grondgebied' overeenkomstig de terminologie die is gebruikt in de 'Maatregelennota'.
Met de betrokkenen is afgesproken dat bij de oprichting van het TOC alle relevante disciplines zullen worden betrokken.

DE HOOFDDIRECTEUR BELEID,

Aantekening

Territoriaal Operatie Centrum

Inleiding

In de Maatregelennota naar aanleiding van de Defensienota is de maatregel 'Nationale Veiligheidssamenwerking' opgenomen waarbij het te bereiken effect is omschreven als:

"Vormgeven aan het kernelement van een op te richten Territoriaal Operatie Centrum (TOC) voor de coördinatie en aansturing van nationale militaire (crisis)operaties op Nederlands grondgebied, waaronder Host Nation Support (HNS)."

In de defensienota is hier financieel in voorzien door hiertoe 1,5 miljoen euro te alloceren.

Met deze aantekening wordt, op basis van een algemene schets over de C2 van de coördinatie en aansturing van nationale militaire (crisis)operaties op Nederlands grondgebied, een voorstel (op hoofdlijnen) gedaan voor de taakstelling, werkwijze en organisatie van het TOC. De aantekening beperkt zich tot de militaire aansturing van militaire eenheden en capaciteiten.

Coördinatie en aansturing van nationale militaire (crisis)operaties op Nederlands grondgebied

Het belang van de coördinatie en aansturing van nationale militaire operaties neemt toe door de ontwikkelingen in de veiligheidssituatie in Europa. Daardoor zijn er toenemende troepenverplaatsingen van bondgenootschappelijke eenheden naar en vanuit Europa zodat HNS-operaties in Nederland weer een prioriteit geworden zijn.

Bij nationale inzet geeft de Directeur Operaties Defensiestaf (D-DOPS) de opdracht tot inzet (*'to direct'*). De OPCO's zetten vervolgens capaciteiten in. Bij Commando Zeestrijdkrachten (CZSK), Commando Luchtstrijdkrachten (CLSK), Koninklijke Marechaussee (KMAR) en m.b.t. Cyber is de Command and Control (C2) geregeld en deze Operationeel Commando's (OPCO's) beschikken over operatiecentra. Daarmee kunnen zij ingezette capaciteiten binnen hun domein aansturen (*'to command'*).

De C2 voor nationale militaire (crisis)operaties op Nederlands grondgebied is op grond van wet- en regelgeving op regionaal niveau bij de Regionaal Militair Commandanten (RMC) belegd met hun operatiecentra en militair adviesorganisaties¹. Wanneer het gaat om nationale militaire (crisis)operaties op Nederlands grondgebied - variërend van ondersteuning van HNS, noodhulp tot terroristische aanslagen in Nederland - ontbeert het CLAS een entiteit om deze opdrachten om te zetten naar aansturing en coördinatie. Het gevolg is dat daartoe ad hoc constructies moeten worden ingesteld zoals bijvoorbeeld heeft plaatsgevonden bij de Nuclear Security Summit van 2014. Daarbij werd de operationele sturing uitgevoerd door een ad hoc staf onder leiding van de Plaatsvervangend Directeur Defensie Operaties (PD-DOPS) (Mandataris van Defensie). De desbetreffende evaluatie van de Defensiestaf bepleit naar aanleiding daarvan een dergelijke staf vooraf te verankeren in de staande organisatie en deze te voorzien van de middelen om grote en complexe operaties aan te kunnen sturen.² De Defensiestaf-evaluatie van de afhandeling van de crash van MH-17 pleit ervoor om een dergelijke staf niet op te nemen in de DOPS onder meer om het militair-strategisch niveau (*'to direct'*) en het militair-operationele niveau (*'to command'*) van elkaar gescheiden te houden.³

In principe is bepalend voor de aansturing welke bevoegdheden in welk gezagsgebied (maritiem, land, lucht of cyber) dienen te worden uitgeoefend. D-DOPS zal in geval van een inzet in beginsel dát Opco aanwijzen als supported commander dat gezien het gezagsgebied daartoe het meest

¹ Wet op de Veiligheidsregio's (Tweede Kamer, vergaderjaar 2006–2007, 31 117, nr. 3, Memorie van Toelichting, blz. 40), Subtaakbesluit CLAS, convenanten Defensie-Veiligheidsregio's

² Eindevaluatie NSS 2014 Defensie dd 26 juni 2014 (BS2014019530)

³ 'Intern Evaluatierapport Defensie Operatie MH 17 Recovery' van 16 januari 2016 (BS2016000749)

geëigend is. Andere Opco's kunnen worden opgedragen in een dergelijk geval op te treden als supporting commander. De onderlinge coördinatie verloopt via de operationele centra. Indien CLAS wordt aangewezen als supported commander zal het TOC de inzet plannen, voorbereiden sturen en afwikkelen. Daarbij wordt binnen CLAS gebruikgemaakt van de structuur van Regionaal Militair Commandanten met hun joint militair advies organisatie. Het TOC krijgt een defensiebrede personele vulling binnen de toegekende financiële kaders.

Taakstelling TOC

De taakstelling van het TOC kan met deze opzet op hoofdlijnen als volgt worden bepaald. Het TOC krijgt, in de 'to command' rol, de volgende hoofdtaak (in nauwe samenwerking met civiele en/of internationale partners):

in opdracht van en binnen kaders aangegeven door D-DOPS: de operationele planning, voorbereiding, aansturing en afwikkeling van nationale militaire (crisis)operaties op Nederlands grondgebied zoals bijv. in het kader van militaire bijstand en steunverlening tot en met inzet zoals HNS.

Werkwijze TOC

Koude fase

Het TOC zal een belangrijke relatie onderhouden met het DOSCO dat overigens ook in het TOC zal participeren in het kader van alle ondersteuning die het DOSCO levert, bijvoorbeeld in het kader van HNS. Het DOSCO heeft als coördinerend en sturend element voor alle DOSCO-ondersteuning bij grote oefeningen en inzet het Operational Support Centre (OPSUPCEN). Het OPSUPCEN en het TOC zullen nauw samenwerken. Verder richt het DOSCO een National Movement Coordination Centre (NMCC) op. Tot slot investeert het DOSCO in specifieke schaarse capaciteiten voor het ondersteunen van missies.

Tijdens de preparatie (koude fase) moet het TOC zich planmatig voorbereiden op het coördineren van nationale militaire (crisis)operaties op Nederlands grondgebied. Hiernaast moet een structurele samenwerking met het LOCC worden aangegaan op het gebied van gezamenlijke informatiedeling tav het MLOB (Multidisciplinair Landelijk Operationeel Beeld), vastleggen en uitwisseling van kennis en kennissen binnen het domein van crisisbeheersing, Opleiden Trainen en Oefenen, en het maken van operationele draaiboeken van grootschalige civiel-militaire inzet.

Warme fase

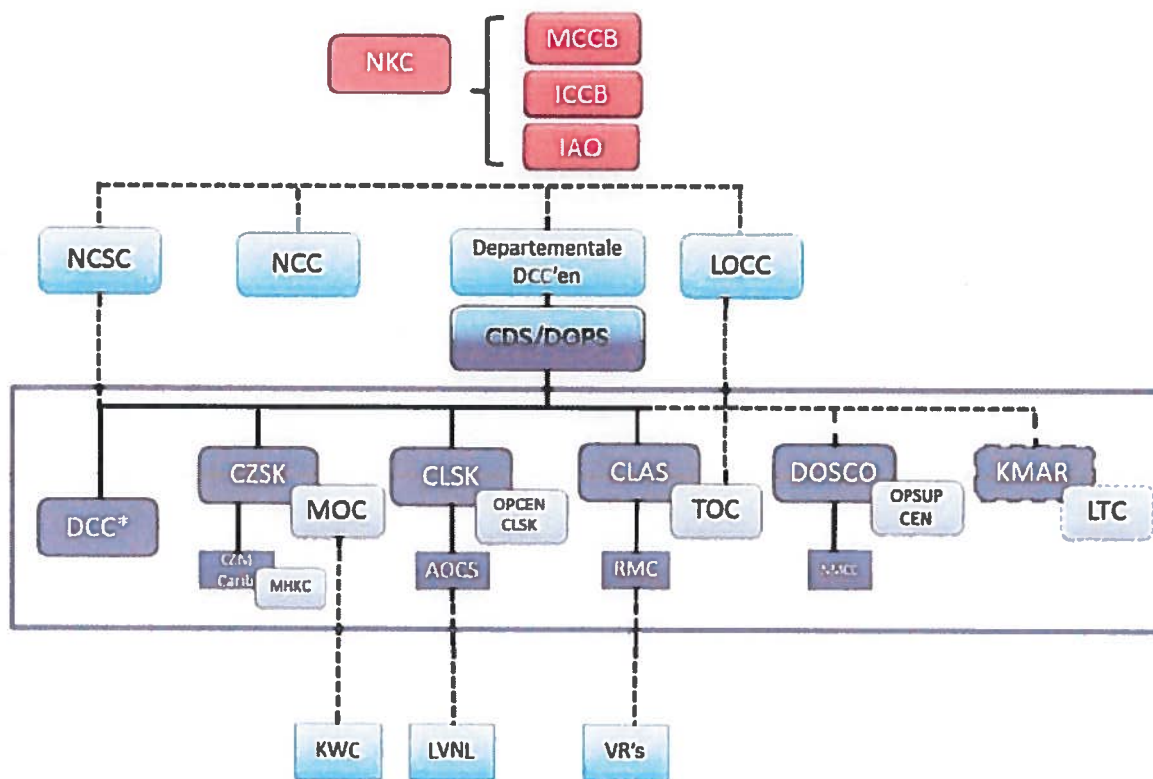
Indien door de BS/DOPS wordt besloten een aanvraag voor nationale militaire (crisis)operaties op Nederlands grondgebied te honoreren danwel zelf besluit tot nationale inzet zoals in het geval van HNS, ontvangt het CLAS, i.c. het TOC, van de D-DOPS een militair-strategische aanwijzing om een dergelijke inzet voor te bereiden en uit te voeren. De DOPS stelt daarbij de kaders vast en laat de operationele planning, voorbereiding, aansturing en afwikkeling over aan het TOC. Het TOC geeft derhalve na planning het operatiebevel uit en stuurt de inzet waarbij het rapporteert over de voortgang en afwikkeling aan DOPS J3.

Ook moet het TOC in staat zijn het operationele proces (opschaling) van het LOCC en de veiligheidsregio's te ondersteunen indien er sprake is van een grootschalige ramp met maatschappelijke ontwrichting tot gevolg.

Organisatie TOC

Het TOC wordt organisatorisch opgenomen in de organisatie van Staf CLAS. De precieze plaats binnen Staf CLAS en interne afbakening van verantwoordelijkheden en bevoegdheden zal nader moeten plaatsvinden. Daarbij zal afstemming plaatsvinden in het bijzonder met DOSCO en de andere DO'n.

Schematisch kan dit als volgt worden weergegeven:

Samenwerking bij crisisbeheersing en rampenbestrijding vanuit Defensie op basis van taakstelling

* Situatie per 01/01/2019

De organisatie van het TOC zelf wordt de komende tijd verder uitgewerkt. Belangrijke functionaliteiten lijken in ieder geval te zijn:

- een operatiecentrum dat afhankelijk van intensiteit crisis/inzet 24/7 bemand is en operationele sturing aan inzet kan geven;
- de mogelijkheid om op te schalen (met beroeps en reservepersoneel);
- de mogelijkheid om militaire en civiele liaisons op te vangen en om eigen liaisons uit te zenden;
- de mogelijkheid om een mobiele C2-entiteit uit te brengen;
- Communicatie en Informatie Systemen (CIS) die kunnen aansluiten op civiele en militaire (crisis)partners;
- Coördinatie Host Nation Support

Aanvraagformulier militaire steunverlening in het openbaar belang

In te vullen door aanvrager
Datum aanvraag
1 december 2020
Aanvragend bestuursorgaan
Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)
Titel van de aanvraag
Regeling militaire steunverlening in het openbaar belang (stcrt. 2008,3)
Reden van de aanvraag
<p>Aanvrager kan zelf niet (tijdig) of afdoende in noodzakelijke steun (laten) voorzien omdat:</p> <p>De aard en omvang van de (internationale) COVID-19 crisis en de ter bestrijding daarvan afgekondigde maatregelen een snel inzicht in landelijke (zo nodig internationale) snelle beschikbaarstelling van uiteenlopende capaciteiten vergt.</p> <p>Defensie specifiek is georganiseerd en uitgerust om langdurig in omstandigheden van tegenslag en weerstand te opereren, waardoor zij (met haar beschikbare diversiteit aan mensen en middelen) onder eenduidige aansturing, zorg kan dragen voor snelle beschikbaarstelling van uiteenlopende voor de bestrijding van de crisis relevante capaciteiten.</p> <p>Aanvraag kan niet aan civiele marktpartij worden gegund omdat:</p> <p>Er geen marktpartij is die beschikt over een vergelijkbare, robuuste crisisorganisatie, met hetzelfde voortzettingsvermogen en reeds ingeregelde aansluiting op de Crisisstructuur Rijk tot in de regio.</p>
Te verwachten taak / opdracht
<p>Het ondersteunen van Min VWS met uiteenlopende organisatorische, personele en materiële capaciteiten van de Krijgsmacht in de bestrijding van de COVID-19 crisis.</p> <p>Eén en ander gaandeweg nader te concretiseren voor wat betreft onder meer: contactpersonen en specifieke aansluiting bij de vigerende Crisisstructuur COVID-19 (sturingsmodel), rolverdeling, prioritering, voorwaarden, procedure van "afroep", verrekening en rapportage.</p> <p>Op voorhand geldt als uitgangspunt voor de inzet van onderdelen van de Krijgsmacht onder andere dat de centrale regie daarover berust bij de Directie Operaties van de Defensiestaf en dat registratie plaatsvindt van elke individuele inzet ten behoeve van een totaaloverzicht van de inzet onder deze generieke aanvraag van militaire steun.</p> <p>Vorbereidingen geschieden onder centrale coördinatie alsmede (individuele) toetsing waarna evt. inzet op basis van wederzijdse instemming plaatsvindt. wordt gestreefd naar brede, multidisciplinaire afstemming met lokale, regionale en landelijke crisispartners, zoals voorzien in de Crisisstructuur COVID-19; één en ander nader te concretiseren in een tussen VWS, Defensie en het LOCC vast te leggen raamafpraak ter uitvoering van de met deze (generieke) aanvraag beoogde militaire steunverlening.</p>

Thematische voorbeelden van inzetvormen zijn (niet limitatief) zijn:
Personele ondersteuning van organisatorische processen (besluitvorming, scenario ontwikkeling, planvorming), transport, distributie, advies, toezicht houden/ veiligheid, logistieke ondersteuning van andere organisaties, ter beschikking stellen van locaties e.a.

Gewenste steunverlening (incl. aantallen)

Indien geen bekendheid met aantallen; welk effect wordt beoogd te bereiken met de steunverlening

Aantallen personeel en/ of materiaal en te bereiken effecten alsmede de vereiste tijdsduur zal per individuele steunverlening verschillen.

Datum en tijd dat de steunverlening nodig is

Van: 01-01-2021 Tijdstip: 18.00

Tot: 01-07-2021 Tijdstip: 18.00

Mate van zelfvoorziening aangevraagde steunverlening (brandstof, voeding etc.)

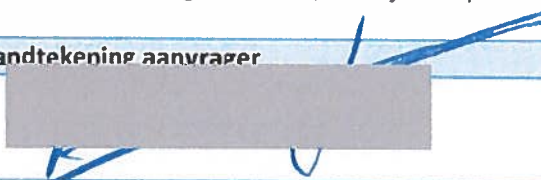
Defensie voorziet (waar noodzakelijk) in eigen verzorging, transport e.a. aspecten om het per geval vereiste voortgangsvermogen te garanderen.

Per geval dient (in afstemming met relevante multidisciplinaire veiligheidspartners met beleidsverantwoordelijkheid) aanvullend te worden beoordeeld of gedeelde verantwoordelijkheid voor aandachtsgebieden zoals onder andere gezondheid en/ of werkgeverschap (Min VWS, GGD) en/ of veiligheid (Min J&V, politie) noodzakelijk zijn in aanvulling op de intrinsieke kwaliteiten van de Krijgsmacht.

Overige bijzonderheden

Plaats van opkomst: Wordt per geval bepaald. **Tijdstip:** Wordt per geval bepaald.
Plaats van Inzet: Wordt per geval bepaald.

Overig: TBD

In te vullen door aanvrager
Naam en telefoonnummer van regionaal contactpersoon voor LOCC Per individuele steunverlening zullen deze gegevens verschillen afhankelijk van de vereiste inzet.
Generieke contactgegevens 1. LOCC a. Naam: LOCC piket b. Telefoonnummer: [redacted]@nctv.minvenj.nl 2. Ministerie van Defensie a. Ministerie van Defensie CAT i. Naam: Crisis Actie Team (CAT) COVID-19 ii. Telefoonnummer: 1. CAT Battle watch captain: [redacted] 2. CAT NATOPS: [redacted] b. Ministerie van Defensie, Directie Operaties afdeling Nationale Operaties (DOPS NATOPS). i. Naam: piket DOPS NATOPS ii. Telefoonnummer: [redacted] 3. Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. a. Departementaal Crisiscentrum VWS (DCC VWS). i. Naam: Piket DCC VWS ii. Telefoonnummer: 070-340 7911 b. DG Volksgezondheid (to follow/ via LSO's Defensie bij Min VWS). c. DG Curatieve zorg (to follow/ via LSO's Defensie bij Min VWS). d. DG Langdurige zorg (to follow/ via LSO's Defensie bij Min VWS).
Naam en telefoonnummer van regionaal contactpersoon voor de steunverlenende defensie-eenheid
Deze functionaris wordt per geval bekend gesteld. Naam: Telefoonnummer:
Plaats en datum
Plaats: Den Haag Datum: 7-12-2020
Naam aanvrager
Hugo de Jonge
Functie
Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Handtekening aanvrager

De aanvraag wordt ingediend bij:

Het Landelijk Operationeel Coördinatie Centrum [redacted]@nctv.minvenj.nl
 [redacted], Hoofdstraat 54, 3972 LB Driebergen, PB 100,

Van: ██████████, CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ/BUR O&I
Verzonden: zaterdag 27 maart 2021 12:02
Aan: ██████████ BS/AL/DJZ/Clust. INT; ██████████ r., BS/AL/DJZ/CI. NTRH
Onderwerp: FW: Aanvraag MSOB - verlenging tot 1 juli 2021
Bijlagen: 215115 - getekende MSOB.pdf; FW: Opbevel 2021-023 OST TOC Analyse Capaciteit.; 5. 20180709 Nota inzake TOC.pdf

Urgentie: Hoog

██████████, goede (zaterdag)morgen (even wat achterstallig werk wegwerken),

Ik ben met ██████████ in conclaaf over wat hij met zijn 2-cel mag doen in het kader van zijn SA/SU (en die van C-LAS). In dat kader stuitte ik via ██████████ (hij had hem toevallig bij zich toen ik hem sprak) op een OPBEVEL, gevoegd in de mail bij deze mail), dat in concept voorlag bij DT&O. Ik had het nog niet gezien, maar gelet op de context trok het mijn aandacht en heb ik gevraagd er naar te mogen kijken. In dat stadium zitten we nu, en is er wat getouwtrek tussen ons begonnen.

Wat is er bijzonder aan de context (de in het bevel genoemde opdracht is overigens reeds uitgevoerd; het bevel was nog niet op schrift uitgegeven...)? G2 TOC heeft in opdracht van ██████████ (op basis van een door hem geformuleerde PIR) een analyse uitgevoerd naar de vraag wat de UK-variant van COVID-19 zou kunnen betekenen voor mogelijk inzet. Vanwege capaciteitsgebrek is steun gevraagd bij OOCL. Ik meen dat OOCL een ASIC ter beschikking heeft gesteld. Dit ASIC heeft mogelijke inzetscenario's die G2 TOC heeft onderkend nader uitgewerkt en gevalideerd.

Waar het mij nu om gaat is de grondslag voor het mogen verrichten van analyses over mogelijke inzet. Ik begrijp ██████████ goed dat ██████████ it wil kunnen doen en ik denk graag met ██████████ mee, maar LIMC zet mij begrijpelijkerwijs op scherp en denk dat niet alles wat hij wil ook mag, dus ik zal nee moeten verkopen, en dat zal hij niet accepteren (dat is niet erg, maar het gaat vermoedelijk wel bloemkolen).

Ik heb het concept-opbevel van wat commentaar voorzien (zichtbaar in blauw in het bevel). Bottomline: omdat ik in het bevel geen directe link zag met een concrete inzet, en dus aansturing van de CDS, zou ██████████ deze PIR alleen hooguit mogen beantwoorden in het licht van de gereedstellende taak van C-LAS (hoewel ik ook daar mijn twijfels over heb, gelet op de taak van het TOC, zie hieronder). Vandaar dat ik het bevel met mijn commentaar in die richting probeer om te buigen.

██████████ gaat daarin niet mee. Zie zijn mail hieronder. Hij ziet als alternatief ruimte in een doorlopende MSOB tbv VWS, zie bijlage. Betreffende MSOB is alleen de aanvraag, jou ██████████ vast bekend; een concrete opdracht van DOPS heb ik nog niet gezien en ik zal ██████████ daarnaar vragen, maar gelet op de algemene aard van de MSOB vermoed ik dat DOPS op deze MSOB gebaseerde specifieke verzoeken omzet in specifieke opdrachten. ██████████ ziet in deze MSOB echter een basis voor een taak voor ██████████ om (als ██████████ en C-LAS te kunnen voorzien van SA/SU over mogelijke inzetopties (tbv vws) bij de bestrijding van COVID.

Ik zie dat niet zo. Als dat zo is, moet er iets zijn waaruit blijkt dat er sprake is van 'aansturing door de CDS/DOPS'. Dat sluit nl. aan op de taakbeschrijving van het TOC, ten aanzien waarvan ik alleen maar kan terugvallen op een nota van de HDB van 2 juli 2018, afgestemd met PCDS, CZSK, CLAS, CLSK en DOSCO, aan het Transitieberaad (overigens is dit voor ██████████ ook het enige document dat hij ziet als basis voor het TOC).

Die nota zegt het volgende over de taak van het TOC: *"Het TOC krijgt, in de 'to command'-rol, de volgende hoofdtak (in nauwe samenwerking met civiele en/of internationale partners): in opdracht van en binnen kaders aangegeven door D-DOPS: de operationele planning, voorbereiding, aansturing en afwikkeling van nationale militaire (crisis)operaties op Nederlands grondgebied zoals bijv. in het kader van militaire bijstand en steunverlening tot en met inzet zoals HNS."*

Voor mij blijft onduidelijk welke van deze hoofzaak afgeleide sub-taken het TOC dan heeft. Mijn beeld is dat [REDACTED] zelf invulling aan geeft, maar als ik de nota goed lees, blijft "de HDB betrokken [...] bij de beleidsmatige en bestuurlijke aspecten rond het TOC." Geen idee of dat gebeurt, maar dat lijkt me voor dit soort kwesties nodig. Vraag is dus ook of [REDACTED] er vanuit mag gaan dat hij een impliciet door D-DOPS gegeven algemene sub-taak heeft om SA/SU te genereren voor zichzelf en C-LAS (als supported commander in een 'to command'-rol) of dat D-DOPS hier separaat een opdracht voor moet geven. Mij lijkt het laatste. Ik denk niet dat dit gebeurt.

Is die aansturing vanuit D-DOPS er namelijk, dan past dat in de taak van het TOC en, naar boven toe, in die van C-LAS. Volgens mij wordt dan de taak-trits als volgt:

- TOC heeft de taak zoals hierboven weergegeven. TOC wordt ingebed in de Directie T&O CLAS (dit is het uitgangspunt in de URD).
- D-T&O heeft in het subtaakbesluit CLAS 2015 (vastgesteld door CDS), artikel 7, onder g, de volgende taak: "het, onder aansturing van de CDS, beheersen van (de voorbereiding en uitvoering van) nationale operaties (inbegrepen OPLAN 10, 11 en 13) die aan de Commandant Landstrijdkrachten zijn opgedragen."
- Die taak moet dan weer passen onder een taak van C-LAS, in het Organisatiebesluit Defensie 2021. De taak die daarvoor in aanmerking komt is dan, lijkt mij; "het met inachtneming van de aanwijzingen van de Commandant der Strijdkrachten geven van leiding aan het Commando Landstrijdkrachten."

Vraag is dus: is er beleid (DGB) en concrete aansturing vanuit D-DOPS/CDS over de vraag wat het TOC allemaal mag doen om invulling te geven aan zijn hoofdtaak, of is er impliciete goedkeuring voor wat het TOC doet en betekent dit dan ook [REDACTED] zelf op onderzoek mag uitgaan om scherp te krijgen met welke inzetopties hij (en C-LAS als formele 'aannemer' van de opdracht) mogelijk te maken krijgt? En als die impliciete goedkeuring er niet is, of als er geen concrete aansturing vanuit de Defensiestaf volgt, is er dan een 'rest'-taak voor het TOC, bijvoorbeeld dat het TOC (deel uitmakend van CLAS) dingen mag doen voor C-LAS die los staan van (een concrete) inzet? Dit is nl. wat [REDACTED] wil kunnen doen, getuige zijn zin "Er zijn voldoende thema's waarbij wij inlichtingenanalyses moeten maken op het operationeel/TOC-niveau die niet onder een concrete inzetopdracht vallen" in zijn e-mail hieronder. Het enige haakje dat ik dan zie is dat dit dan gebeurt ter invulling van de (andere) taken van C-LAS, maar in ieder geval niet ter uitvoering van de hoofdtaak van het TOC. En de vraag is dan of het TOC daarvoor is opgericht.

Kortom, ik zit met nog wat vragen (misschien zie ik eea wel helemaal verkeerd, maar dat hoor ik dan ook graag). Heb ik gelijk als ik tegen [REDACTED] zeg dat deze VWS-MSOB zelf geen kapstok is om een dergelijk opbevel aan op te hangen, maar dat daar een concrete opdracht vanuit DOPS aan ten grondslag moet liggen? En heb ik gelijk als ik tegen [REDACTED] zeg (en dat zal ik diplomatieker doen dan ik het nu verwoord) dat [REDACTED] maar dat hier wel concrete aansturing van CDS/DOPS aan ten grondslag moet liggen? En als die er niet is of komt, het zaak wordt dat C-LAS dit oppakt richting DGB, gelet op de afspraak dat DGB betrokken blijft bij beleidsmatige en bestuurlijke aspecten van het TOC, waar deze kwestie dan een voorbeeld van is, zeker met het gedoe rond het LIMC in het achterhoofd? Ik wil hier graag even van gedachten over wisselen, mede omdat ik merk dat [REDACTED] antwoorden van mij wil, maar ook omdat ik merk dat hij vooral gericht is op 'willen en kunnen' en vind dat 'mogen' zich moet aanpassen. Dit gaat dus een keer bloemkolen, zoals gezegd.

Hartelijke groet, en goed weekend nog (of hopelijk was het dat, als jullie dit maandag lezen).

[REDACTED]

From: %TOC-CDT, CLAS/ST CLAS/DIR T&O/TOC

Sent: vrijdag 26 maart 2021 10:02

[REDACTED] CLAS/ST CLAS/KAB/SIE JZ/BUR O&I

[REDACTED] CLAS/ST CLAS/KAB/SIE ALGOST

Subject: FW: Aanvraag MSOB - verlenging tot 1 juli 2021

[REDACTED]

Dit is de overkoepelende goedgekeurde aanvraag van VWS over de inzet van Defensie ihkv Covid-19.

Maar ik ben ook niet enthousiast om de inzet van inlichtingenanalisten hier aan op te hangen want ik wil niet ingeperkt worden. Er zijn voldoende thema's waarbij wij inlichtingenanalyses moeten maken op het operationeel/TOC-niveau die niet onder een concrete inzetopdracht vallen.

Groeten,

